

III M h

38914

9/2

Knjižnica „Mariborskega Sokola“

9. zvezek

Božena Němcová:

Češke pravljice.

DRUGI ZVEZEK.

Slovenski mladini
pripoveduje

dr. Ljudevit Pivko.

— Maribor 1920. —

Božena Němcová:

Češke pravljice

DRUGI ZVEZEK

Slovenski mladini
pripoveduje
dr. Ljudevit Pivko

Ivan Vukobratović

Maribor 1920

38914

25.4.35

030027657

Povodna vila.

Vladal je kralj v daljni deželi, ki je bil neizmerno bogat. Z zlatom in srebrom so bile obložene stene in tla v kraljevskih sobah, po svili in baršunu so hodili; kadar se je sprehajal kralj s krasno kraljico po vrtu, so se biseri in dragi kameni na njunih oblekah tako lesketali, da jih ni mogel nihče dolgo gledati. Več let je živel kralj s svojo soprogo zelo srečno, le nekaj ga je žalostilo: otrok ni imel.

Nekega dne je priplula tuja ladja v пристanišče. Služabnik je naznanil, da želi kapitan s kraljem govoriti. Prišel je tuji kapitan pred kralja, poklonil se in poljubil rob z zlatom pretkane kraljeve halje. Kralj se je razveselil, ko je slišal, da je kapitan poslanec njegovega prijatelja, kralja sosedne države. Kapitan je izrekel prošnjo svojega gospoda, naj mu prihiti z vojsko na pomoč, ker sovražniki od vseh strani pritiskajo nanj. Kralj mu prošnje ni mogel odbiti. Kapitanu so pokazali sobo, da si počije. Kraljevi poslanci so se razleteli po deželi in klicali može na vojsko. Za sedem dni je bilo vse pripravljeno. Kralj je izročil vlado svoji soprogi in se poslovil od nje in zbranega naroda ter odplul na mnogih ladjah prijatelju na pomoč.

Kraljici je bilo tesno pri srcu v krasnih dvoranah. Po obrežju je hodila vsak dan in se ozirala po brez-

končnem morju. Nekoč je sedla utrujena pod košato jablano ter zaspala. Sanjalo se ji je, da stoji pred njo gospa žalostnega, bledega, nenavadno lepega lica. Visoko vitko telo je pokrivala zelenkasta prozorna obleka in od glave do pet se ji je vila bela tančica vsa z biseri posejana. Kraljica se je ustrašila, a gospa se je sklonila k njej in rahlo izpregovorila: „Ne boj se, kraljica, s to lažbo prihajam k tebi. Povodna vila sem, tvoja sorodnica. Poznam tvojo željo, da bi rada imela vsaj enega otroka, zato poslušaj, kaj pravim: Ko se prebudiš, zagledaš nad seboj na drevesu jabolko; utrgaj ga in pojej in tvoja želja se izpolni. Kadar boš imela sinčka, se zopet vidiva.“

Vila je izginila, kraljica pa se je prebudila. Mela si je oči in pogledala na drevo. Baš nad njeno glavo je viselo usodno jabolko in nad jabolkom ptiček, ta je zletel na vejico in jabolko je padlo kraljici v naročje. Bilo je tako krasno, da bi ga slikar ne mogel lepšega naslikati.

„Zares, tako dobrega in okusnega jabolka še nisem pokusila, kar sem živa“, je rekla, ko ga je snedla.

Nato je šla v grad, a nikomur ni rekla o tem niti besedice. Kmalu pa je občutila, da je povodna vila govorila resnico in v srcu ji je bila hvaležna.

Veselje je zavladalo po vsej deželi, ko se je izvedelo, da je kraljica dobila sina. Veselo vest so hoteli takoj sporočiti kralju, a kraljica je zabranila, da bi ga lahko sama iznenadila, kadar se povrne.

Zvečer, ko je kraljica zadremala, so se odprle duri in v spalnico je stopila povodna vila k mladi materi.

„Srčna hvala!“, je zaklicala kraljica podajajoč ji otročiča. „Poglej, kako krasnega sinka imam!“

Vila ga je vzela v naročje, gledala mu dolgo v lice ter ga podala spet materi in pravila: „Tvoja želja se je izpolnila; toda ne boš se otroka dolgo radovala.“

„Kaj mi praviš?“ je vprašala prestrašena kraljica. „Kaj se zgodi z mojim detetom? Ali ga naj spet zgubim?“

„Ne boj se in upaj!“ je odgovorila mirno vila. „Usoda ti iztrga svoj čas sina iz naročja. Obilo nesreče ga čaka, toda ena reč ga obvaruje vsega hudega in povrne se zopet srečno k tebi. Na vodi se mu ni treba ničesar bati, tam ga bodem jaz varovala. Ta le prstan (vila je snela z roke zlat obroček z rubinom kakor kapljica krvi in ga dala materi) obesi sinu na vrat, ki ga obvaruje v nevarnosti. Če pa ga da kdaj komu iz ljubezni, bo tisti namesto mene njegov varuh. Vedi, da ga je že eden iz tvojega rodu nosil.“

„Kdo?“ je vprašala kraljica radovedno.

„Ali nisi slišala nikdar o nesrečnem stricu tvojega soproga?“

„O da, slišala sem. Zaljubil se je baje v vilo, ki se ji je potem izneveril. Iz strahu pred njo je zbežal pred dvema letoma v tujino, a ona ga je vendar iz maščevanja nekje potegnila pod vodo in ga zadavila.“

„Ni bilo tako“, je pravila povodna vila s tresočim se glasom. „Jaz sem tista vila. Srečna sva bila in eno dete sva imela. Toda sojeno mi je tako, da nisem smela imeti otroka pri sebi, ne živeti z možem. Ločila sem se od njiju. A niti oče ni smel z otrokom tukaj ostati, zato se je odpeljal, da bi nekje na tujem vzgojil otroka. Neko noč je nastala nevihta in razbila ladjo. Moj mož je utonil, ne da bi mu mogla rešiti življenje. Otrok pa je ostal živ, valovi so ga vrgli na otok, kjer so ga ljudje našli in vzeli k sebi. Jaz nimam sedaj nobene oblasti nad njim. Telo mojega ljubega moža pa leži v

moji podzemeljski palači med samim cvetjem. Ljubezen me veže k tvojemu rodu in nimam pokoja, če grozi komu izmed vas nevarnost. Ako pa se združi tvoj rod z mojim, boste srečni na veke in vladali boste dolgo in slavno. Potem najdem tudi jaz svoj pokoj. Pomni si moje besede, a nikomur jih ne izdajaj. Mene ne boš videla več.“

Dve solzi, kakor bisera sta padli na lice otroku, ko ga je vila poljubila na čelo. Kraljica bi jo bila rada še vpraševala, a vile ni bilo več. Kraljica ni vedela, ali se naj raduje ali plače. Za nekoliko dni pa se je pomirila in potolažila. „Ona dobra vila bo gotovo bedela nad mojim otrokom: saj je sama rekla, da je njegova sreča obenem njena sreča.“

Skrbno je kraljica pazila na sinka. Bala se je oditi od njega, ker so stanovali ob vodi. Jedva je začel deček hoditi, ga je že vleklo k vodi, kjer se je najrajši igral. Često je padal v vodo, toda valovi so ga vselej tako lepo položili na breg, kakor polaga mati otroka v posteljico.

Bilo je že slišati, da je vojne konec in kraljica je pričakovala vesti o moževem prihodu. Toda ubogemu kralju se je na poti slabo godilo. Hitel je z ladjami domov, kamor ga je vleklo srce, a drugo noč ga je vrgla nevihta ob skalo. V smrtnem strahu se je prijel ob desko, s katero so ga zanesli valovi na otok. Danilo se je že, ko se je zavedel. Groza ga je obšla, kajti videl je, da je sam, celo sam na pustem otoku. „Oh, zakaj nisem rajši utonil v morju, nego da bi tukaj gladu umiral! Nikdar več ne bom videl ljubljene soproge in drage domovine.“

„Zakaj bi je ne videl?“ se je oglasil nekdo za njim.

Kralj se je začudil in se ozrl. Zagledal je človeka v lovski obleki.

„Povej, človek božji, če je mogoče. Če zahtevaš plačilo, dam ti srebra in zlata, kolikor se ti rači.“

„Nočem ne srebra, ne zlata. Nekaj drugega mi daj, če hočeš, da ti pomagam odtod.“

„Vse ti dam, karkoli hočeš.“

„Doma imaš nekaj, o čemer ne veš. Tisto mi daj!“

Kralj je pomislil. „Malenkost bo, naj ima“, si je mislil in obljubil lovcu.

„Torej mi zapiši s svojo krvjo na ta listič“, je rekel lovec in podal kralju list. Kralj se je zabodel v mazinec in zapisal z lastno krvjo.

„Za dvanajst let si pridem po tisto malenkost.“ Nato je ponudil kralju steklenico z neko pijačo, po kateri je kralj trdo zaspal. A kako se je začudil, ko se je prebudil na griču poleg svojega glavnega mesta. Mislil je, da so vse samo sanje, in je hitel domov. Služabniki in dvorjani so ga takoj spoznali in zagnali krik po gradu, da ga je slišala kraljica v svoji sobi. Ni vedela, kaj se je zgodilo in v strahu je zgrabila Milostirna (tako je bilo dečku ime) in zbežala na hodnik. Iznenadena je zagledala kralja.

„Čegavo je to dete?“ je vprašal kralj, videč, da kraljica ne daje dečka iz rok.

„Raduj se, ljubi mož, Bog je uslišal najino željo, najino dete je.“

Kralj pa je stal, kakor bi ga strela omamila. Spomnil se je, kako se je s krvjo zapisal in začel je bridko jokati. Kako se je veselil svojega doma, sedaj pa ga je vsak pogled na otroka silil k solzam. Hotel je ohraniti svojo tajnost zase in trpeti na tistem, nazadnje pa je vendar moral povedati, kaj ga boli. Mati se je prestra-

šila, a kmalu se je spomnila povodne vile, ki je obljubila otroku pomoči. Res je, da ni smela nikomur tega izdati, toliko pa je vendar lahko moža potolažila, da ga je opozorila na čudovito varstvo, ki ga ima njun otrok ob vodi. Sklenila sta torej, da bosta strogo pazila na otroka in da zlasti v usodnem letu ne pojdetata nikdar z njim od morskega brega.

Deček je rasel, leta so potekala in približalo se je dvanajsto leto. Nekega dne je skakal Milostin po vrtu, kar se je spustil iz oblaka velik orel, zgrabil dečka v kremplje in izginil z njim. Zgodilo se je tako naglo, da ga nihče ni opazil. Dečka so iskali ves dan, zastonj. Ubogi starši so jokali za njim, nazadnje pa so menili, da ga je morebiti skrila povodna vila, da bi ga rešila. To jih je nekoliko potolažilo.

Orel pa je nesel kraljeviča čez gore in doline. Priletel je z njim k visoki skali, na kateri je stal grad. Pod skalo je bila nizka koč. Tu je pustil orel Milostina in odletel sam v grad.

Kraljevič ni vedel, kaj se je z njim zgodilo in kaj bo. Jokal je, ko je prišla iz hišice stara babica, nesoča v eno roki mleko, v drugi sadje. „Ne joči, dečko, ne joči in rajši jej, kar ti tukaj prinašam. Kadar se okrepčaš, ti nekaj povem.“

Prijazna beseda in glad sta prisilila Milostina, da je jedel. Ko se je nasitil, je sedla babica k njemu na klop in mu pripovedovala.

„Poslušaj, golobček moj; tam na skali stoji grad, in v tem gradu stanuje moja hči, ki te je dala odnesti od starišev; tisti orel je bil njen mož. Ona ima tri dekleta. Najstarejša se imenuje Drdra, ker ji ves dan jezik leti kakor mlinsko kolo; drugi je ime Treperenda, ta samo opravlja ljudi in vznemirja ves grad. Tretja, moja

ljubljenka, se imenuje Krasa, ker je najkrasnejša na svetu in poleg tega razumna in dobra. Mati je strašno huda in če hočeš, da se ti bo dobro godilo, se moraš njej in starejšima dekletoma zelo laskati. Krasa ti ne bo delala sitnob. Ob tej uri se hodijo deklice kopat. Idi za mojo kočo, tam zagledaš od daleč ribnik; blizu brega se skrij v gošči in počakaj. Pazi, kam si položi Krasa obleko in kadar bo v vodi, približaj se tiho in ji urno odnesi oblačila. Ko jih bo iskala, ne dajaj jih brez nagrade. Sedaj veš, kaj imaš storiti, idi torej.“

Milostin je storil po nasvetu dobre babice. Zares je videl za hišico širok ribnik, okoli katerega je rastlo gosto vrbje krog in krog. Prišel je do brega in se skril v gošči. Kmalu je slišal šepet in govor deklet. Privzdignil je glavo, da bi videl, kam si polaga najlepša izmed njih obleko. Videl je in se takoj zopet skril, da bi ga ne videle. Deklice so se izkopale in se šle oblačit. Drdra in Treperenda sta našli obleko, Krasa pa je iskala in iskala, a ni je bilo.

„Nekdo se je s teboj ponorčeval, morebiti ti jo je skril povodni mož. Pa midve te ne bodeve čakali, išči si sama.“ To sta rekli in odšli.

Krasa je hodila od grma do grma, kar je nekaj zašumotalo, in kakor strela je bila v vodi. Sedaj je stopil Milostin iz gošče. Začudila se je, odkod ta čeden mladenič prihaja in kje je vzel njeno obleko, ki jo je nesel v roki. „Poslušaj, mladenič, to je moja obleka, prosim te, daj mi jo!“ je zaklicala Krasa.

„Rad ti jo dam,“ je odgovoril Milostin, „toda kaj mi za njo daš? Zastonj je ne dam.“

„Nimam ničesar drugega, ko to vrvico biserov“, je rekla Krasa in pokazala na beli vrat. „Teh pa ne dam, ker so mi najdražji spomin.“

„Od koga jih imaš, da so ti tako dragi?“

„Petnajst let je tega, ko so me našli sedanji starši po neki vihar ni noči med raznovrstnim orodjem, ki so ga vrgli valovi z razbite ladje na breg. V takih plenica h sem bila in te bisere sem imela na vratu, ki so mi vsled tega edini in najdražji spomin.“

„Ali mi jih niti potem ne daš, če ti povem, da me je tvoja babica poslala sem?“

„Moja dobra babica? Kdo si ti?“

In glej, ko ji je Milostin vse povedal, je snela bisere z vratu in mu jih podala. On pa je nato potegnil s svojega vratu zlato nit s prstanom in jo dal Krasi, ki si jo je obesila namesto biserov. Milostin se je sedaj poslovil in odšel v koč o. Vesel je stopil v hišico.

„No, kako si opravil?“ je vprašala babica.

„Dobro, babica, dobro“, je odvrnil Milostin in pokazal bisere.

„Srečen dečko si; sedaj lahko greš pogumno v grad, kajti Krasa bo tvoja varuhinja. Če bosta potrebna v čem moje pomoči, vesta, kje sem.“

Jedva je izgovorila, sta prišli starejši hčeri po Milostina in ga odvedli v grad. Zlata in srebra tukaj ni bilo kakor v očetovskem gradu; s črnim mramorom je bilo vse obloženo in namesto služabništva je stalo tupa tam nekoliko debeloglavih možičkov. Naproti jim je prišla stara, upognjena, grda žena, za njo pa je prihitela Krasa, ki je Milostinu z očesom mignila, naj bo priljuden. Urno je izjasnil lice, pristopil k babi in jo pozdravil.

Ona ga je premerila od pet do glave in rekla: „Lepo ubogaj in ne bode se ti tukaj slabo godilo. Kadar si počiješ, dam ti delo.“

Baba je nato zopet odšla. Spremljal jo je velik črn maček. Tesno je bilo našemu Milostinu v tem temnem

gradu; spomnil se je svoje dobre matere in ljubeznivega očeta in solze so mu padale po licih kakor grahova zrna.

Krasa je uganila, kaj ga tišči, in pustila ga je, da se je izjokal, potem pa je pristopila k njemu z besedami: „Vidiš, ljubi Milostine, hudo se ti zdi med nami; a bodi vesel, pozabi na vse, saj so tudi tukaj dobri ljudje in jaz bom skrbela zate, kolikor bo mogoče.“

Milostin si je dal dopovedati in za dva dni so vsi v gradu veselega in prijaznega mladeniča radi imeli. Krasa mu je pomagala pri delu in ga zabavala v praznih urah, da niti ni opazil, kako so potekali dnevi, meseci in celo leta. Sedaj šele je Kraso veselilo, da je poznala črnoknjižno umetnost, v kateri jo je babica izučila, ker je lahko kraljeviču kratila čas. Dobro je vedela, da starka nima z Milostinom dobrih namenov, zato je šla nekega dne k babici in jo vprašala, kaj nameravajo s kraljevičem.

„Ljuba moja, nič dobrega, povem ti, toda molči o tem. Saj veš, kako je tvoja krušna mati hudobna, skopa in zlata željna. Dolgo je tuhtala, kako bi napravila, da bi ušla smrti. Nazadnje je zvedela s pomočjo močnih duhov, da se mora polastiti nedolžnega dvajsetletnega mladeniča, a ta mora biti kraljevskega rodu. Temu mora nalagati tri dni težko delo. Če ga dovrši, izgubi ona vso oblast in pravico nad njim; če pa dela ne zmore, ima ona tretjo noč o polnoči nabrati devetero cvetic in jih skuhati, mladeniča ubiti in njegovo kri pomešati s cveticami, da si skuha pijačo nesmrtnosti. Milostina čaka ta usoda, toda midve morave poskrbeti, da bo prišlo drugače. Ti edina ga lahko rešiš.“

„Oh, kako rada bi storila vse, če bi le vedela kako.“

„Počakaj, — kadar bo čas.“

Milostinu se ni niti sanjalo, kaj namerava stara čarovnica z njim. Priljudno se je vedel, dasi mu je bilo v gradu vse zoprno razen Krase. Leta pa so pretekla tako naglo, da so mu manjkali samo trije dnevi do dvajsetega leta. Prišla je torej doba, ki jo je Krasa z grozo pričakovala. Šla je k babici, da bi povprašala za svet.

„Izpremeni se nocoj v miš in zlezi pod pestunjino posteljo, tam boš slišala, kaj bo.“ Krasa je storila tako.

„Kako delo pa naj naložim jutri Milostinu?“ je vprašala starka svojega moža ter pristavila po kratkem razmišljanju: „Nad drva ga pošljem.“

Miš se je izkradla iz sobe in pohitela k Milostinu. „Jutri te pošlje stara v gozd, nič se ne boj, jaz ti pridem pomagat.“

Ko je zaran Milostin vstal, je prišla čarodejka in rekla: „Sedaj pojdeš z menoj v gozd, tam ti pokažem delo.“ Dala mu je leseno sekiro, žago in motiko in Milostin je šel za njo. Prišedši za grad se je baba ustavila in pravila: „Kakor daleč vidiš tukaj gozd, tako daleč ga moraš do večera posekati, nacepiti drva in zložiti v sežnje; gorje ti, če ne bo delo opravljeno!“ Milostin je stal kakor okamenel, starka pa se nanj niti ni ozrla in je urno odšla. Kaj naj si počne z lesenim orodjem? Sedel je torej na travo in čakal Kraso.

Ko je solnce najvišje stalo, je priletela bela golobičica in sedla k njemu. „Ostani tukaj,“ je pravila, „jaz bom vse uredila.“

Za minuto se je jelo stoletno drevje podirati, nevidne roke so sekale, žagale, cepile in zlagale v sežnje. Preden se je Milostin naobedoval, je bilo vse v redu in golobica je zopet odletela. Čudila se je starka, ko je prišla zvečer gledat, a rekla ni nič. Doma je

vpraševala, kdo je bil pri Milostinu, pa nihče ni o ničem vedel.

Zvečer je letela iz koč v grad mala mušica naravnost v spalnico stare čarovnice.

„Kam pa naj jutri pošljem tega fanta?“

„Zares ti ne morem povedati“, je rekel mož.

„Na lov naj gre“, je pravila za nekaj časa starka. Mušica je odletela k Milostinu, da ga pripravi in potolaži.

Zaran je prišla baba in velela, naj gre z njo. Dala mu je leseno motiko in lopato. Prišla sta k ribniku in obstala. „Tukaj“, je rekla starka in pokazala veliko loko ob ribniku, „izkoplješ jamo in pustiš ribnik v njo, v ribniku pa moraš vjeti zlato in srebrno ribo.“

Baba je odšla, Milostin pa je brez skrbi legel na zemljo in mislil na Kraso. Bil bi neumen, če bi se z lesenim orodjem spravljal na delo. Opoldne je priletela golobičica in že je rilo tisoč krtov po zemlji. Kroinkrog so nastajale jamice, dokler ni bila namesto loke globoka jama in pritok iz ribnika. Voda se je vdrla v jamo, Krasa je nastavila mrežo in takoj sta se metali v njej zlata in srebrna riba.

Čudila se je baba zvečer, še bolj nego prejšnji večer, ko je videla vse v redu. Vpraševala je doma, a nihče ni vedel, če je kdo kraljeviču pomagal.

In mušica je zopet prisluškovala. „Morebiti zna čarati, pa to ni mogoče. Toda jutri bo jezdil in pri tem mu ne bo nič pomagalo.“

Krasa je prinesla Milostinu poročilo: „Jutri moraš jezditi, a bodi brez strahu; prvi konj bo Drdra, drugi Treperenda. Da se ne bosta mogli s teboj visoko dvigniti, ovij si to-le rdečo ruto okoli vratu in težek boš kakor svinec. Ko stopiš s konja, odskoči in zamahni

trikrat s tem-le belim robcem, da ti ne bo škodoval ogenj, ki ga bo konj bruhal na tebe. Tretji konj bom jaz; takrat vrzi obe ruti za sebe, kajti jaz ti bom na pomoč.“

Zaran je starka poklicala Milostina na dvorišče in velela pripeljati belega konja. „Na tem konju moraš v zraku moj grad sedemkrat objezditi“, je zapovedala kraljeviču.

„Meni je prav, če me bo le mogel nositi.“

Z ruto okoli vratu je skočil pogumno na belca, ki pa se je komaj premikal z mesta in se za nekoliko korakov zvrnil na tla. Milostin odskoči in ko jame konj jezno brcati in bruhati ogenj, zamahne trikrat z belo ruto in ogenj ugasne. „Slaba mrha je to, če nimate boljšega konja, ne bo nič z ježo.“

Pripeljali so rjavega. Zgodilo pa se je kakor s prvim. Srdita čarovnica je dala pripeljati vranca. Kraljevič je vrgel ruti za sebe, vzpel se na vranca in se dvignil z njim v zrak kakor ptič. Sedemkrat je objezdil grad in se spustil zopet na dvorišče. „To je konjiček“, je pravil, „na njem se jezdi kakor na perotnicah.“ Baba je tekala po dvoru kakor stekla kusa. Ko je videla, da je njena nada uničena, je zaprla Milostina v klet in mu dala za stražo Drdro in Treperendo. Krasa bi ga bila rada osvobodila, a bala se je, da bi se ne izdala, ker ni bila dovolj močna za boj s starko. Šla je torej k babici na posvetovanje. V mislih pa je zašla k ribniku, kjer jo je nenadoma obvladal trud, da je sedla pod drevo in zaspala. Jedva je zaprla oči, je stala pred njo vila v zelenkasti prozorni tančici. „Jaz sem tvoja mati“, je rekla vila z rahlim glasom in se sklonila k njej. „Tebe in Milostina hočem rešiti odtod. Poskrbi, da ga pripelješ pred polnočjo iz gradu sem; tu namočita prstan

in bisere v vodi in prikaže se vama čoln, v katerega skočita. Naj se godi okoli vaju karkoli, ne bojta se ničesar; kadar se pripeljeta do brega, idita mirno svojo pot, kajti čarovnica ne bo več imela nad vama moči.“ Nato ji je dahnila poljubček na lice in izginila.

Krasa se je prebudila. Ni vedela, ali so bile sanje ali resnica. K babici je šla in jo prosila za svet, kaj naj stori.

„Idi domov in nekako ukani Drdro in Treperendo, da ju nekako dobiš od kleti; kaj ti je potem storiti, itak veš.“

Težko se je Krasa poslovila od babice in odšla za vselej iz hišice. Na poti je premišljala, kako bi od pravila stražnici. Domislila se je, da sta zelo sladkosnedni.

„Oh, deklici, pri babici sem bila, ko je kuhala večerjo. Tako dobre jedi še zares nista jedli.“

„Kaj nama to praviš, če pa midve ničesar ne dobiva.“

„Zakaj ne? Babica je vama obema shranila najlepši košček. Lahko si gresta ponj.“

„Saj ne moreva. Dobro veš, kdo je tukaj zaprt.“

„On vama ne uide. Za ta trenotek pa tudi jaz rada tukaj počakam.“

Odhiteli sta, Krasa pa je takoj odprla vrata in zbežala z Milostinom k ribniku. Pomočila sta prstan in bisere in že se je zibal čolnič pred njima. Urno sta plula po vodi in obilo rib in povodnih zverin je mrgolelo kroginkrog, a nobena ni prišla preblizu. Groza pa je obšla Kraso, ko se je ozrla in zagledala drugo ladjico, v kateri je sedela srdita čarovnica. Že jima je bila za petami, kar je nastal vihar, ki je metal ogromne valove preko ladjic. Nenadoma pa se voda pomirila, čoln je

trčil ob breg in urno sta skočila na kopno. Čoln je izginil in nič drugega ni bilo videti na vodi, ko deske in treske razbite ladje. Brezdvomno so jo raztrgale Vile.

Milostin in Krasa sta dolgo hodila, preden sta prišla v mesto, v katerem je bil kraljevič doma. Med mestom in kraljevskim gradom je tekla reka, čez njo je bil most, tristo korakov od mosta pa je stal mlin, in pri tem mlinu se je ustavila Krasa s kraljevičem. „Daj mi zdaj bisere“, je pravila Krasa, „jaz pa ti dam prstan. Moraš ga imeti, da te starši spoznajo.“

„In ti ne greš z menoj?“ je vprašal kraljevič žalostno.

„Ne, jaz ne grem s teboj, dokler ne pošlješ po mene. Obljubi pa mi to, da dvakrat dvanajst ur svoje matere ne boš poljubil. Če storiš tako, bo dobro s teboj in kmalu se bodeva videla; če ne, bo slabo, in Bog ve, kdaj se vidiva.“

Obljubil je svoji rešiteljici, dasi ni vedel, kaj materi reče. Nato sta se ločila. Kraljevič je šel v grad, Krasa v mlin.

Mlinar je baš prihajal. „Oče, ali bi rabili deklo?“

„Zakaj vprašuješ, mlada?“

„Rada bi šla k vam služiti, če me hočete. Od daleč prihajam, sirota sem brez staršev in sama si moram iskati službe.“

„Žal mi je vas, deklica, pa da vam odkrito povem, moja žena je huda in malokatera dekla ostane pri njej štirinajst dni.“

„Če ni nič drugega, potem se ne bojim, ker znam prijeti za vsako delo in bom gotovo vaši ženi pogodu.“

„Pojdite torej z menoj.“

Prideta v sobo in mlinarica se jima priziblje naproti.

„Kakšno pritepenko si pelješ?“ ju je pozdravila z

ne posebno prijaznim glasom. „Le počasi, dokler ne veš, kaj in kako“, je odvrnil mlinar. „To je tvoja nova dekla, saj si itak danes zaran eno nagnala, morebiti ti pride baš o pravem času.“

Mlinarica je nabrala ustnico, podprla roke ob tolste boke in si ogledovala Kraso od pet do glave. „To bo nekaj pravega, kakor vidim.“

„Le vzemite me in videli boste, da vam ne bo žal“, je odgovorila Krasa.

In mlinarica jo je vzela in bila je resnično zadovoljna. Vsako delo je bilo v redu kakor bi trenil; če jo je kam poslala, je bila že zopet doma. Vse je delala po njeni volji, da se ni mogla nikdar na njo razjeziti. Vsi so jo radi imeli.

Kraljeviču pa ni šlo tako po sreči. Oglasil se je pri očetu in stari kralj je bil radosti ves iz sebe, ko mu je Milostin pokazal prstan in ga prepričal, da je zares njegov sin. Mati ga je seveda hotela objemati, on pa jo je prosil, naj ga pusti dvakrat dvanajst ur, ker ga veže obljuba. Užalilo je kraljico, da lastnega sina, za katerim je prelila toliko solzâ, po tolikih letih ne sme niti poljubiti; a njegovo obljubo je spoštovala. Utrujenega sina so spravili v posteljo, ne da bi ga mnogo izpraševali. Ko je zaspal, ni dalo kraljici, da bi ne šla sina gledat, ki je bil tako lep, da bi na njem lahko pustila oči. Ni se mogla več premagovati in ga je rahlo poljubila, češ, saj o tem niti vedel ne bo. Ko pa se je kraljevič prebudil, ni vedel ničesar več, kaj se je z njim godilo. Zdaj šele je opazila mati, da je slabo storila. Milostin je hodil po gradu topih misli, nič ga ni veselilo, nič mrzilo. Tako je bilo z njim skoro vse leto. Očeta je bolelo, vpraševal je vedeže in zdravnike, a nihče ni vedel pomoči.

Kralj je poiskal svojemu sinu krasno princezinjo, da bi ga oženil. Milostin je ostal ravnodušen, nič ga ni veselilo. Starega kralja je jelo skrbeti, da si bo nevesta morebiti premislila; njej pa je šlo bolj za to, da postane kraljica, in nič je ni razburjalo, da je kraljevič niti pogledati noče.

Dan pred poroko je bil določen lov, h kateremu se je nabiralo gostov, kakor bi platno vlekel. Kralj, Milostin in nevesta so jezdili naprej. Jahali so skozi mesto in torej prej čez most. Ko so prijezdili do srede, niso mogli dalje, konji so stali kakor prikovani in če bi jih bili raztolkli, ne mogli bi se ganiti z mesta. Kralj je skočil s konja in hotel peš prekorakati čez most, a tudi to ni šlo. Ni vedel, kaj naj si o tem misli. Nikjer ni bilo žive duše, le pod mostom je ožemala mlinarjeva dekla perilo.

„Hej dekla,“ je kričal na njo kralj, „kaj se je zgodilo, da ne moremo čez most?“

„Če me povabite danes na gostijo, bi vam pomagala.“

„Kdo si ti?“ je vprašal kralj čudeč se.

„Mlinarjeva dekla,“ je odgovorila Krasa.

„Če zamoreš, ti dajem besedo, da boš danes pri naši mizi sedela.“

Nato se je Krasa dotaknila mostu in konji so dirjali dalje. Kralju pa je vedno hodilo po glavi, kako čudovito je to deklo. Povpraševal je povsod, pa vsi so jo hvalili. Doma je rekel kraljici in ona je bila še bolj radovedna. Poslali so po njo. Vsi so sedeli za mizo, poleg Milostina je bilo še prazno mesto za mlinarjevo deklico. Služabnik odpre vrata in v dvorano vstopi gospa v dragoceni krasni obleki. Vsi pogledi so se upirali vanjo.

„Milostljivi kralj, prihajam, ker ste poslali pome. Jaz sem mlinarjeva dekla.“

Nihče ni hotel očem verjeti, da bi ta gospa bila dekla. Vstali so in jo peljali na določeno mesto. Milostin se ni oziral po njej, pač pa po dobrih jedeh. Po pojedini je ukazal kralj, naj vsak gost nekaj pove ali zapoje. Vsi so že bili na vrsti, sedaj je prišla red na Milostina in na Kraso. Krasa pa ni pripovedovala, niti pela, temveč je vstala, vzela jabolčno zrno in stopila na sredo dvorane. Tam je zarisala krog in vrgla vanj zrno. Čez trenotek je vzrastlo iz tal drevesce, rastlo višje in višje; na njem se je razvil cvet in kmalu se je smehljal na drevesu jabolko kakor kri rdeče. Krasa ga je utrgala in razrezala z nožem na dvoje: polovico si je pustila, drugo polovico pa dala Milostinu, ki jo je vzel in snedel. Nenadoma se mu je vrnila zavest, skočil je izza mize in objel Kraso. Gosti so mislili, da je začaran; ko pa kraljevič stopil s Kraso pred starše in jim natanko vse povedal, kje je hodil in kaj se je z njim godilo, so spoznali, da je pri pameti. Starši niso mogli drugače ko blagosloviti njuno zvezo.

Prva nevesta se je odpeljala slabe volje domov, drugega dne pa so slavili slavno gostijo. Mlinar in mlinarica sta bila tudi povabljeni. — Zvečer je šla Krasa na vrt in prišla v mislih do vode. Mislila je na mater. Namočila je bisere, voda se je razdelila in Krasa je zagledala mater, ki ji je namignila, naj pride k njej. Vstopila je v globino materi v naročje. Kako krasno je bilo tam doli. Povodna vila jo je vedla v svojo kristalno palačo. Zlat pesek je pokrival stezice. Sredi hladne dvorane na zeleni preprogi je ležal mož sredi samih lilij in vrtnic. Bil je mrtev. „To je tvoj oče“ rekla je

povodna vila s tužnim glasom in ji pripovedovala o svoji sreči in nesreči. Krasa je poslušala jokaje.

„Ti si srečnejša“ je končala povodna vila svojo povest. „Tvoj rod bo dolgo vladal slavno in srečno. Jaz bom vedno blizu vas, da vas varujem s svojo močjo vsega zlega.“

Še enkrat je poljubila Krasa mater, pogledala blede očetovo lice in šla s povodno vilo iz kristalne palače. Z zeleno vejico je mati zopet razdelila vodo, da je šla Krasa po suhem navzgor. Ko se je vrnila domov, je pripovedovala soprogu, ki je že povsod po njej vpraševal, kje je bila, in vsi so bili dobri vili v srcu hvaležni. Drugega dne je trajala veselica do noči in nazadnje so veslali v ladjicah po vodi; tedaj se je privalil velik val in položil mladima poročencema, ki sta stala na robu ladje, skrinjico k nogam. Z začudenjem so jo odprli in bila je polna dragocenosti. Bila je to dota mlade neveste, ki je bila več vredna nego celo kraljestvo.

Vladala sta dolga leta slavno in srečno in ponjiju njuni otroci, kakor jima je bila povodna vila prerokovala.

Pepelka.

V starih časih je živel siromak, ki je imel tri hčere. Starejšima dvema je bilo videti, da bosta lepi dekleti, najmlajša pa je bila ves dan v kuhinji pri težkem delu, tako da so ji pravili vedno le Pepelka, ker vsled samega pepela ni bilo mogoče spoznati, ali je lepa ali ne. Starejši dve, Kasala in Alina, nista nič delali in oče je imel obilo skrbi, kako bi jih preživil. Vse, kar so imeli, so zapravili. Ljudje, zlasti teta, ki je bila pametna ženska, so jim šteli v zlo, da ne dajo deklet v službo.

Nekoč ponoči je rekel mož svoji ženi: „Ljuba žena, z našimi dekleti ne more tako ostati, če nočemo priti na beraško palico. Tukaj nočejo iti služiti, moram jih toraj po zvijači nekam odpeljati, da ne najdejo več domov.“ Ženi se je zdelo sicer čudno, toda sila kola lomi. Pepelka, ki je pri peči spala, je slišala ta razgovor. Zarana je tiho vstala in šla k teti po svet.

„Jaz bi ti nekaj svetovala, toda samo pod pogojem, da ne boš tvojih lenih sester jemala s seboj nazaj!“ Nato ji je podala klobko niti in rekla: „Ostani zadaj in priveži konec nekje ob bližnje drevo, klobko daj v žep in tako potegneš nit za seboj, ob kateri najdeš zopet pot domov.“

Pepelka je zahvalila dobro tetico in šla s klobkom domov.

Ko je oče vstal in deklice zbudil, jim je rekel: „Danes imam v gozdu mnogo dela. Vse tri morate iti z menoj.“

Starejšima ni bilo všeč; Pepelka je imela zajutrek že pripravljen, ko sta se oni dve oblačili. Najedle so se in šle z očetom. Pepelka je imela klobko v žepu in je odvijala vso potniti. Oče jih je vodil križem po gozdu, v gošči pa jim je rekel počakati, dokler se ne vrne. Deklice so čakale nič hudega sluteče, le Pepelka je vedela, kam to meri. Ko očeta dolgo ni bilo, je dejala: „Meni se zdi, da nas oče tukaj pustijo, pojdimo jih rajši iskat.“

„Tebi neumnici se zopet nekaj blodi.“

„Če nočeta, grem sama.“

Tega tudi nista hoteli in sta rajši šli za njo. Pepelka je bila dobrega srca in ju ni mogla v gozdu samih pustiti. Po niti, ki jo je zopet navijala v klobko, so prišle srečno zvečer domov. Nevoljno jim je oče odprl, ko so trkale na vrata; izgovarjal se je, da je v gozdu zablodil in da se je vrnil zvečer sam domov nadejaje se, da pridejo same za njim.

Po noči je Pepelka dobro slišala, kako je pravil ženi: „Zares ne vem, kako so dekleta našla pot iz gozda. Jutri jih zavedem dalje, da bodo laže našle v grad, kamor jih hočem dati v službo.“

Ni se še danilo, Pepelka pa je že bila pri teti. Morala ji je obljubiti, da na noben način ne pripelje več sester nazaj. Nato ji je rekla, naj si nabere pepela, kolikor si ga more in ga trosi za seboj po poti, da najde pot nazaj.

Pepelka jo je zahvalila in šla domov. Zopet je zbudil oče hčere, naj vstanejo in se oblečejo, da pojdejo z njim v gozd po storže.

Pepelka si je vzela košarico s kruhom in robcem, spodaj pa si je naložila sam pepel in tudi polne žepe. Vso pot je trosila, dokler niso dospeli na mesto, kjer je ležalo polno storžev. „Tukaj pobirajte“, je rekel oče, „jaz grem še dalje; kadar bodo košarice polne, me pokličite.“

Košarice so bile kmalu polne, očeta pa so klicale brez uspeha.

„Sedaj moramo iti same domov, oče je menda zopet zablodil“, je rekla Pepelka. Sestri sta šli brez ugovora za njo. Srečno so našle dom po pepeljeni poti.

„Vi ste nam ušli, oče?“ so vprašale deklice.

„I kaj še, kako bi vam ušel. V gozdu sem se tako zamislil v svoje delo, da sem na vas popolnoma pozabil. Ko sem prišel na ono mesto, vas ni bilo več, šel sem torej po bližnjicah domov.“

Kasala in Alina sta verjeli, Pepelka pa je vedela, pri čem je. Ponoči je zopet rekel oče: „Jutri pa mi ne pridejo več domov.“

Bila je še trda tema, ko je bila Pepelka zopet pri teti. Teta se je na njo razjezila, da je pripeljala zopet sestri domov. Nalašč ji je dala graha, kolikor je le mogla nesti, da ga trosi za seboj. Po solnčnem vzhodu je poklical oče hčere, naj gredo z njim. Pepelka je šla zadnja in je vedno trosila grah. Oče jih je zapeljal še dalje in jim pokazal, kje naj lomijo veje.

Nalomile so vej velike kupe, očeta pa ni bilo nazaj. Pepelka je splezala kakor veverica na bor in gledala na vse strani, če bi videla kje kako hišo. V daljavi je zagledala velik grad. Zapomnila si je smer, zlezla z bora, povedala sestram in vse so hitro korakale h gradu.

V mraku so dospele na zeleno loko pred gradom. Trikrat so obhodile grad, pa žive duše ni bilo videti. Potrkale so na vrata. Odprla jim je baba tako odurna, da so se je ustrašile. Glavo je imela kakor rešeto, oči izbuljene, lase ježate, telo pa tako debelo, da bi je vse tri ne mogle obseči.

„Česa iščete tukaj?“ je zarjula na nje.

„Oh zlata babica“, je odgovorila Pepelka, „prosimo vas, dajte nam nekaj jesti, strahovito smo lačne.“

„Poberite se na mestu odtod, če nočete, da bi vas moj mož pojedel.“

„Oh, kaj naj si počnemo, če nas vi ne sprejmete pod streho? Noč se bliža, ne vemo kam; skrijte nas nekam, usmilite se nas; vse vam bomo delale.“

„Vse, vse!“ sta klicali Kasala in Alina „Jaz vam bom šivala obleko in prala.“ „Jaz vas bom gladila in česala, da boste lepši.“ „Jaz pa bom kuhala najboljše jedi“, je rekla Pepelka, „in vse vam pospravim, da vam ne bo treba nič delati.“

Pregovorile so babo, da jim je dala večerje in jih skrila v pivnici v velikem sodu.

Gori je trkal mož. Ljudojed, ki je vstopil, je bil trikrat tako velik kakor baba. Obrnil se je v sobi in zagrmel, da se je slišalo v pivnico: „Voham tukaj človečino; koga imaš?“ „Koga bi imela!“ Nato mu je prinesla dobro večerjo, da bi ga pomirila. Mož pa je zopet vprašal: „Baba, povej, koga imaš tukaj?“

Baba je tajila, mož pa je po večerji zopet začel: „Nekoga imaš tukaj, povej!“

Zena je izprevidela, da bo mož začel rohneti, in mu je razodela. Prosila je, naj dekleta vsaj tako dolgo pusti živa, dokler se od njih ne nauči, kar znajo. Potem jih lahko ubije in pojé.

Deklice so padle pred ljudojedom na kolena in ga prosile milosti. Ljudojed jim je zagrozil, da bo hudo, če ne bodo vsega tako delale, kakor so rekle, in če ne bodo naučile babe, kar znajo.

Zaran je Pepelka pripravljala zajutrek; sestre sta morali pomagati, kajti ljudojed z ljudojedko sta snedla za 30 oseb. Kasala in Alina sta ljudojedki počesali grive in jo lepo oblekli, kar ji je bilo všeč. Delale so vse dan za dnevom, kolikor so mogle. V večnem strahu so samo mislile, kako bi se rešile. Nekoč so sklenile, da ob priliki ubijejo svoja gospodarja. Ljudojed se je hotel še naučiti, kako se peče kruh. Pepelka je močno podkurila, kajti peč je bila velika. Ljudojed je sedel k peči in gledal v ogenj, da bi ga potem razgrnil in kolače porinil v peč. Vročina pa ga je omamila, da je legel in zaspal pod pečjo. Ko je začel smrčati, so prinesle velik lopar, oprle se ob ljudojeda in ga porinile v ogenj. Zacvrlo je in iz ljudojeda je bil ocvirek. Enega se ni bilo več bati; kako pa bo z drugo?

Baba je vstala in takoj so bile vse tri pri njej.

„Nagnite glavo, babica, da vas zadaj lepo pogladimo“, je rekla Kasala. Baba je sklonila glavo, Kasala ji je vrgla lase preko oči, zgrabila veliko sekuro in ji z enim mahom odsekala glavo. Zdaj so bile gospodinje v gradu. Pregledale so vse, kje je kaj bilo, in našle so obilo dragocenosti.

Ubogi Pepelki pa se je jelo zopet huje goditi. Prevzetni sestre sta jo mučili in zopet je morala delati, pospravljati, prati, kuhati kakor nekdanj doma; sestrama ni bila nobena reč po godu in za vsako malenkost sta jo oštevali.

Nekoč sta se odpravili v mesto. Tam sta si nakupili lišpa in raznovrstnih reči, potem pa še konja in

voz in najeli služabnike, da bi bili kakor visoka gospoda. Pepelka je dobila s tem le še več dela; skrbeti je imela odslej za več ljudi, ki v gospodinjstvu niso bili za rabo, kajti vsi so se sukali samo okoli gospodičen. Ko sta se peljali gospodični drugič v mesto, sta slišali, da pripravlja tamošnji kraljevič veliko veselico. To je bilo nekaj za prevzetni dekleti. Takoj sta si nakupili novih dragocenih oblek, doma pa je bilo pripravljajna in pripovedovanja, kakor bi se ves svet sukal okoli njiju. Pepelka bi bila rada tudi kaj videla in se lepo oblekla, toda bala se je o tem ziniti. Sedaj pa, ko je slišala toliko o lepem kraljiču in videla toliko priprav, je prosila sestri, naj jo vzameta s seboj.

„Tebe“? sta jo zavrnila obe. „No lepa čast bi bila za naju. Le ostani lepo doma in skrbi za gospodinjstvo, saj ti potem poveva, kako je bilo v mestu.“

Pepelka je odšla molče, oči pa so se zalile s solzami. Določenega dne sta sestri zgodaj vstali. To je bilo velevanja in kričanja! Vsi so imeli polne roke dela, dokler se nista odpeljali. Ko si je Pepelka nekoliko oddahnila, je vzela metlo, da bi pospravila in pometla sobo. Ko se tako pripogiblje in gleda, zagleda v kotu nekaj svetlega. Bil je zlat ključek. Od česa neki je ta ključek? si misli in poskuša pri vseh omarah. Poskuša ga tudi na podstrešju, a vse zastonj. Vzame luč in gre v klet. V kotu najde vratca z majhno ključavnico. Ključek je odprl. Nič se ni bala, pogumno je stopila v temen hodnik. Tudi druga vrata je odprl isti ključ. Kako pa se je prestrašila, ko je vstopivši v dvorano videla luč, ki se je odbijala s tisočerim leskom od sten! Na tleh so ležali kupi srebra, sredi dvorane pa je stala srebrna miza, na njej pa srebrna skrinjica. Iz prve dvorane je bilo videti v drugo, ki je bila zlata z zlato mizo

in zlato skrinjico. Iz druge dvorane je šla v tretjo. Prvi dve nista bili nič proti tej; tukaj so tičali v stenah dragi kameni drug ob drugem, kakor če je nebo najgostejše posejano z zvezdami; na sredi je stala železna miza, na njej železna skrinjica. Pepelka je pregledala še enkrat vse tri dvorane, potem pa je odprla železno skrinjico. Privzdignila je pokrov in videla na njem zlate besede: „Kdor pride prvi sem in odpre železno skrinjico, njegovo je vse, kar je v teh treh dvorana. V čelu te dvorane je največji kamen; kdor potrka nanj, tistemu se odpre zid. Tam se pase bel konjič; kdor ga zasede, mora reči: „Megla pred menoj, megla za menoj“, in konjič ga ponese, kamor se mu poljubi. Pa vse to bogastvo pomore samo dobremu človeku k sreči, zločestemu pa k nesreči.“

Pepelka je prečitala in izvlekla iz skrinjice belo obleko, obšito z zlatom in okrašeno z dragimi kameni. Vse, kar je spadalo h krasni opravi, je ležalo v skrinjici, celo zlati čevljički. Pepelka sicer ni bila nečimerna, danes pa je skočila navzgor, se urno umila in slekla svojo zapepeljeno obleko ter prihitela nazaj k železni skrinjici, da se obleče. Od glave do noge z majhnim čevljičkom, vse je bilo, kakor bi ulil. „Zdaj pa sedem na konjiča“, je rekla in se zadovoljno ogledovala, „in si ogledam tudi veselico in kraljeviča. Sestri me ne bosta spoznali.“ Potrkala je ob kamen, zid se je odprl in na pašniku se je pasel konjič bel kakor sneg. Prijela ga je za uzdo, vzpela se nanj in rekla: „Nesi me, konjič, v mesto; megla pred menoj, megla za menoj!“ Kakor veter je letel z njo konjič proti mestu. V kraljevem gradu sta se ustavila. Pepelka je privezala belca k stebru in šla navzgor v dvorano. Gostje so ostrmeli, kraljevič pa je pustil Kasalo in Alino, s katerima se je baš zabaval, ter

pristopil k neznani gospej : „Kdo si, krasna gospa, ki prihajaš, da počastiš s svojo navzočnostjo moje goste ?“

„Ako vam je ljubo, da se pri vas malo pomudim, ne vprašujte po mojem imenu.“

Kraljevič je ni več vpraševal, temveč jo je peljal k mizi. Sestri je nista spoznali. Ostali so po obedu plesali, kraljevič pa se ni ganil od lepe tujke. Ni se čudil njenim diamantom, on je videl njeno krasoto, poslušal njen mili glas. Odgovarjala mu je tako razumno in bistro, kakor bi bila izšolana na visokih šolah.

Pozno je že bilo, ko se je spomnila, da mora domov. Kraljevič jo je spremljal na dvorišče, tu se mu je izsmeknila iz roke in se urno vzpela na konjiča in kmalu je ni videl več.

Doma je Pepelka urno shranila obleko v skrinjico in hitela navzgor, da bi bilo vse pripravljeno, kadar prideta sestri.

„Povejta mi vendar, kako ste se imeli na veselici in če je bilo kaj veselo ?“

„Veselo je bilo, lahko si misliš ; ugajala je nama tako, da se peljeva jutri zopet.“

„Oh, jutri pa me vzemita s seboj !“

„Ti ne spadaš v tako družbo, kamor hodijo princezinje.“

„Kake princezinje ? povejta mi vsaj to !“

„To se niti ne da povedati, take krasote še nisva nikdar videli. In kako obleko je imela ! Samo njo imamo zahvaliti, da je jutri zopet taka pojedina. Kraljevič se je v njo zaljubil, ona pa mu je ušla, zato misli, da pride morebiti jutri spet na veselico.“

Pepelki so hodile te besede vso noč po glavi. Ko sta sestri zaran odšli, je hitela v klet, da bi pogledala v drugo skrinjico. Tam je ležala obleka rožnaste barve,

s srebrom težko obšita, in vse potrebščine. Edino čevljičke si je morala pustiti iz prve skrinjice. Ugajala je sama sebi, ko se je ogledovala v srebrni steni. Konjič jo je ponesel v mesto.

Kraljevič se je oziral ves čas proti vratom. Končno so se odprla, svilen obleka je zašumela in vstopila je neznana krasotica.

„Vaš nagel odhod me je včeraj razžalostil,“ je rekel kraljevič, ko sta bila na samem.

„Ne morem drugače,“ je odgovorila Pepelka, „če hočete, da vas še enkrat obiščem, me ne smete zadrževati.“

„Vi ne veste, kako vas težko puščam odtod; toda naj se zgodi po vaši volji, če pridete jutri zopet.“

„Svojo obljubo izpolnim.“

Urno je potekel čas in kraljevič je ni zadrževal, veseleč se, da jo jutri zopet vidi. Doma se je preoblekla in šla po opravkih. Prišli sta sestri.

„Kako pa je bilo danes?“ je vprašala Pepelka. „Ali je bila tam kraljična?“

„Seveda je bila, še krasnejša nego včeraj. Jutri bo zopet gostovanje in tako zlahka ne uide več. Moj Bog, kraljevič je izgubil pamet. Saj je še drugih lepih deklet na svetu dovolj.“

„Če bi nje ne bilo, kdo ve, če bi ne postali vidve kneginji,“ je menila Pepelka.

„Kaj tebi tega mar? Ostani pri svojem delu in pusti naju pri miru,“ je zavrnila Alina Pepelko. Pepelka je molče odšla in si mislila: „Kako se motita! Jaz bi svoje sreče ne menjala za vajino.“

Tretje jutro sta se odpeljali sestri, Pepelka pa je urno pospravila sobe in se šla v klet oblačit. Odprla je srebrno skrinjico. Tam je našla modro obleko, z biseri

in srebrom obšito. Demanti so se ji lesketali na vratu in na glavi. Tako je jahala tretjič na svojem belcu v grad. Služabnik je naznanil, da vidi jahalko na belem konju, in kraljevič ji je hitel naproti. Vsi so bili radovedni, kaj bo danes. Kraljevič je prosil in nagovarjal neznanko, naj pove, kdo je, in naj ostane pri njem kot njegova soproga. Pepelka pa je na vse prošnje odgovarjala, naj tega ne zahteva, ker je mogoče, da bi mu bilo žal. Niti tega mu ni hotela povedati, kje naj jo išče. Ko se je poslavljal in hotela zajahati svojega belca, je čutila, da so ji obtičale noge na tleh. Pogledala je in videla, da je zemlja namazana z nekim lepom. Krepko je dvignila nogo in se odtrgala, skočila na konja in ni je bilo videti več. Toda na tleh je ostal prilepljen jeden čevljiček. Knez je obžaloval, da se mu zvijača ni posrečila; veselilo ga je, da je imel vsaj nekaj, po čemer bi mogel najti neznano jahalko.

A tudi Pepelko je bolelo srce. Doslej ji nihče ni dajal tako lepih in milih imen, kakor ta lepi kraljevič. Kako čudo, da si je želela živeti z njim! Žalostno se je ločila od konjiča in šla tarnaje po svojih opravilih. Sestri sta se pripeljali, ona pa jih tokrat ni nič izpraševala. Njima pa se je sukal jezik brez vseh vprašanj.

„To mu privoščiva. Čemu se je zatelebal v tako čarovnico in ni ostal rajši pri naju! Naj ima zdaj tisti šolen.“

„Kakšen šolen?“ je vprašala Pepelka.

„Ti pač hočeš vse vedeti. Kraljično je hotel po vsej sili obdržati in je dal tja pomazati z lepljivo mažo, kraljična pa je spretno izmaknila nogo in pustila čevljiček. Knez je dal takoj razglasiti, da se imajo sniti jutri dekleta od blizu in daleč v gradu in katera izmed

njih čevljiček obuže, tista postane njegova soproga. On misli, da nobena druga nima tako majhne noge, morebiti pa se moti.“

Saj vidve sami tudi imata majhne nožice, mogoče ga obujeta.

Zaran sta si tesno povezali noge, da so jima bolečin tekale solze po licih, da bi mogli obuти tisti čevelj.

Uboga Pepelka ni vedela, kaj naj stori, ali naj gre za njima ali ostane doma. A ljubezen je bila močnejša. Šla je v klet in si oblekla modro obleko, čevljiček pa si je zavila v ruto. Po vrhu pa si je oblekla vsakdanje krilo in se podala na pot. Šla je naravnost v grad. Tam je bilo toliko žensk, da se je komaj prerila v dvorano. Nekatere so še upale, da obužejo čevljiček, drugim pa se je čitala žalost z lica, ker jim je bil premajhen. Sredi dvorane je ležal usodni čevljiček na preprogi, knez pa je sedel na prestolu in gledal žalosten na vrvenje. Lica, ki ga je iskal, ni videl v dvorani. Ena izmed zadnjih je bila Pepelka.

„Alina, poglej, ali ni tam naša Pepelka?“

„Pa res! Kaj neki hoče tukaj? Čakaj, ta jih dobi. Vse pusti doma in pride sem zijat.“

Hoteli sta še več govoriti in groziti, a besede so jima obtičale v ustih, ko je šla Pepelka k preprogi in obuvala čevelj.

„To je ona!“ so kričale vse, ko so videle, da je Pepelka smuknila v čevelj kakor nič.

Knez se je ozrl in skočil s prestola kakor strela, da bi se prepričal, ali je resnica. Pepelka pa je vrgla raz sebe vsakdanjo obleko in pokazala svoj drugi čevelj.

„Ti si, draga moja!“ se je začudil knez. „Ne muči

me več“, je pokleknil pred njo, „usliši mojo prošnjo, bodi moja soproga!“

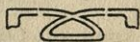
„Če hočeš imeti preprosto dekle za ženo, naj bo,“ je rekla Pepelka.

Takoj je proglasil Pepelko za knegjnjo, sestri pa sta omedlevali same nevoščljivosti. Srečni knez je pripravil gostijo, kakoršne še ni bilo. Pepelka je razodela svojemu soprogo tajnost velikega bogastva in ga prosila, naj se pelje z njo. Knez se je čudil krasoti in lesku podzemeljskih dvoran. Kolikor so mogli naložiti na voz, toliko sta vzela s seboj, in bilo je tega desetkrat toliko, kar je vsa zemlja vredna.

Kasala in Alina še vedno nista znali, kako je k temu prišla sestra. Pepelka jima je odkrito razodela, ker je zaupala njuni odkritosrčnosti. Sestri sta tajno odšli v svoj grad in našli vrata v kleti. Ulomili sta, ker ni bilo ključa. Ko sta videli toliko bogastva, sta ostrmeli in jeli polniti žepe in vreče z zlatom in dragimi kameni. Ni jima bilo dovolj, izsipali sta zgoraj in šli še enkrat. Sedaj pa ju je doletela nesreča. Pri vratih sta skočili dve črni mački na njiju in jima popraskali lice, vrat in roke, da sta obležali brez zavesti. Ko sta se privlekli z neizmernimi bolečinami iz kleti, sta se ustrašili, kajti njuno gladko lice je bilo za vselej razdrapano in popraskano. Zlata in dragih kamenov pa tudi ni bilo več, le kup običajnega kamenja je ležal v sobi, kjer sta bili izsipali vreče. To je bilo hudo! Lepota proč, bogastvo proč!

Pepelka se je peljala s svojim soprogom po starše. Siromaka sta bila stara dva, živela sta od miloščine. Kako čudo, da ju je zapustila skoro pamet, ko se je pripeljala krasna kneginja po njiju, v kateri sta spoznala svojo hčer. Živela sta odslej pri njej. Ko je

šla nekoč Pepelka gledat v tisto klet, ni bilo več vrat in bogastva. Vse je izginilo. A ni žalovala, saj je živela srečno in zadovoljno s svojim soprogom in je imela toliko bogastva, da je lahko po materinsko skrbela za svoje podanike.

O treh bratih.

Bil je kralj, ta je imel tri sinove. Dasi je imel bogastva in vsega dovolj, vendar ni bil zadovoljen in nič ga na svetu ni veselilo, ker je venomer bolehal. Mnogo zdravnikov mu je skušalo vrniti zdravje, a nobenemu se ni posrečilo. Nekoč je prišel star in vsled svoje modrosti slaven mož, ki mu je tako svetoval: naj si najde človeka, ki bi se podal na pot in poiskal grad, v katerem je ptič, ki mu pri petju kaplja kri iz kljuna. Če te krvi tri kapljice izpije, bo mahoma zdrav.

Ko so prišli sinovi k očetu, jim je naznanil starčeve besede in jim velel, naj mu preskrbe takega človeka.

„Kaj bi se na tuje ljudi zanašali, kar lahko sami opravimo! Mi ti sami prinesemo ptiča; daj nam denarja na pot. Najmlajši naj ostane pri tebi.“ Kralj jih ni rad puščal od sebe, nazadnje pa je dovolil. Sinova sta odjezdila. Dolgo ni bilo od njiju ne sluha ne duha. Kralj je pogostoma govoril o njiju z najmlajšim sinom, ki ga je tolažil, dasi je sam dvomil, da bi brata prinesla ptiča. Ko je videl, v kakih skrbah je oče, se je odločil, da pojde po svetu za njima.

Kralj pa o tem ni hotel ničesar slišati, kajti ljubil ga je najbolj izmed vseh in bi bil rajši izgubil onadva, ko njega. Kraljevič pa ni imel miru, ker je bilo z očetom

vedno huje, in prosil je tako dolgo, da je dobil dovoljenje.

Z očetovskim blagoslovom v srcu in denarjem v žepu se je podal na pot. Dolgo in dolgo je hodil in prišel na travnik sredi gozda. Oziral se je, kje bi bila kaka steza in baš je hotel počivati, ko zagleda sredi travnika mrtvo truplo. „Moj Bog“, si misli, „tega siromaka razneso vrane; če ga nihče ne pokoplje, pokopljem ga jaz.“ Pokopal ga je in legel ob grobu ter zaspal. Tu se mu je sanjalo, da stoji pri njem starček, ki kaže na košuto in pravi. „V zahvalo, da si moje telo pokopal v zemljo, te pripelje ta košuta, kamor bi rad prišel. Če bi me bila tvoja brata pokopala, bi jima bil pokazal pot, a pustila sta me in vsled tega nista našla ptiča.“

Nato je starček izginil, košuta pa je ostala. Kraljevič si je mel oči in vstal, košuta pa ga je prijazno gledala in poskakovala pred njim, kakor bi ga klicala, naj gre za njo. Košuta je poznala tako dobro vse poti skozi gozd, da se mu ni bilo treba niti pripogibati pod vejami. Nastala je noč in kraljevič je jel misliti, kako bo sedaj v temi. Jedva pa se je spomnil noči, je videl luč pred seboj. Ni vedel, kaj je to, in ko se je natančneje ozrl, je opazil, da se svetijo konci košutinih rogov. Ves strah ga je minil in pogumno je stopal, kamor ga je ta živa luč peljala. Dospel je v votlino in našel pripravljeno mahovo postelj in mleka in sadja do sitosti.

Zaran je šel zopet dalje in tako več dni zapored. In prišla sta k neki gori, na kateri je stal visok grad. Tukaj mu je nenadoma košuta izginila. Kraljevič se je oziral, a ni je bilo. Domislil se je, da je morebiti na koncu svoje poti. Grad je bil zaprt. Ko se je približal

vratom, so se sama širom odprla. Na dvorišču, na hodnikih in v sobah ni našel žive duše. Šel je vedno dalje in dalje. Kakor v zrcalu se je videl v srebrnih in zlatih stenah; po sobah so bili razvrščeni naslanjači, stoli, razno pohištvo in orodje, same krasne sobne priprave. V zadnji sobi je našel pri oknu kletko s ptičem, ki je pel in spuščal iz kljuna kapljice krvi kakor rubine. Hotel si ga je vzeti, poprej pa se je ozrl po sobi. Groze mu je omahnila roka. Na rdečem aksamitovem divanu leži vila krasna kakor boginja; zdi se, da trdo spi. Ena roka ji leži ob telesu, drugo ima pod glavo; dolgi črni kodri se ji vijejo preko belih ramen do zlatih robov na divanu. Bela halja je pokrivala bujno telo in ena nožica je videti izpod mehkega vznožnika. Kraljevič ni vedel, ali jo naj vzbudi ali ne. Nobena žilica se ni gibala in vendar ni bila mrtva. „Če bi vsaj enkrat odprla oči, vsaj eno besedo izpregovorila“, si je želel kraljevič, čudeč se krasni vili in čakal tri dni pri njej. A ni se dočakal. Končno se ga je lotil strah, in spomnivši se bolnega očeta je sklenil, da odide s ptičem.

Vzel si je ptiča s kletko in se oziral zadnjič po sobi. Na mizici pri divanu je ležal meč, steklenica vina in kruh. Na meču je bilo napisano: „Če kdo z njim trikrat mahne in reče: Vsem glave dol! so takoj vse glave odsekane.“ Na steklenici je čital: „Kdor to vino pije, je takoj zdrav, naj ima katerokoli bolezen.“ Na kruhu je bil napis: „Če se nasiti z njim na stotine ljudi, nikdar ga ne bo manj.“

„To so izvrstne reči“, si je mislil kraljevič. Tukaj jih itak nihče ne rabi, meni pa bodo koristile. Da bo vedela, kdo je bil tukaj, napišem na mizo svoje ime.“ In podpisal se je na mizo, zapisal, odkod je in kdaj je bil v gradu. Potem je poljubil spečo devo, vzel ptiča,

meč, vino in kruh in zapustil grad. Medpotoma si je kupil konja in jezdil s svojimi rečmi proti domu.

Dolgo, dolgo je jezdil in prijezdil je v neko mesto, kjer je bil strahovit nemir. Vpraša, kaj pomenja vse to, in sliši, da prihaja sovražnik z nebrojno vojsko proti mestu, da pobije in požge vse; kralj se mu ne bo mogel ubraniti. Kraljevič se je spomnil svojega meča in ponudil kralju pomoč, češ, da se sovražne vojske ni treba bati. Kralj ga je z veseljem sprejel, dasi ni mogel verjeti, da bi ga eden edini junak mogel rešiti. Ko se je sovražnik približal, je potegnil kraljevič svoj čudotvorni meč, mahnil z njim trikrat po zraku in zaklical: „Vsem sovražnikom glave dol!“ In glej, v tistem trenutku so se kotalile sovražne glave po zemlji. Strahoma in čudeč se so zrli vsi na kraljeviča in kralj ga je peljal v grad in priredil njemu na čast slavnostno pojedino. Z lepimi darovi je jezdil kraljevič zopet dalje, meč pa je pustil kralju v spomin.

Za nekoliko dni je prijezdil do drugega mesta. Vrata so bila zaprta. Trkal je in dolgo klical, preden ga je slišala straža, ki mu je povedala, da ne sme nihče v mesto, ker vlada v njem strahovita nalezljiva bolezen. Vsi meščani so bolni, tudi kralj in njegova družina, in nobene rešitve ni. „Le pustite me noter, jaz vam vsem pomorem.“ Straža mu je odprla. Jezdil je naravnost h kralju. Vsi ljudje so bili tako slabi, da so jedva vlačili noge. Kralju je ponudil pomoč, ki jo je sprejel z nepopisnim veseljem. Jedva je kralj pokusil vina, je ozdravel; ravno tako je hipoma ozdravela kraljica in vsa kraljeva družina. Trumoma so prihajali v grad bolniki in odhajali zopet zdravi. Bili bi zasipali neznanega zdravnika z zlatom, a on ni sprejel ničesar, temveč je odjezdil ter pustil kralju čudotvorno vino.

Imel je še ptiča in kruh. In prijezdil je v neko mesto, kjer ni mogel v gostilni dobiti obeda. Krčmar je tarnal, da nima ničesar več in da povsod ljudje lakote umirajo. Ob tej priliki je bil dobrodošel njegov kruh, ki ga je razdelil gladujočim meščanom, ne da bi ga bilo manj. Odhajaje jim je pustil kruh in bil je vesel, da je imel samo še ptiča.

In prijezdil je nekega dne k mestecu, kjer je videl pred seboj postavljene vislice. „Koga bodo neki obesili?“ si je mislil in nalašč jahal v mestece, da povpraša. Zvedel je, da sta približno pred letom prijahala dva princa, ki sta imela obilo denarja in sta vse zaigrala, potem pa se zadolžila; ko sta nazadnje povzročila več pretefov, so ju zaprli, po noči pa sta hotela uiti, toda prijeli so ju in danes ju obesijo.

Kraljevič se je ustrašil, kajti slutil je, da sta princa njegova brata. Prosil je mestno gosposko, naj ga peljejo k njima, in tukaj se je prepričal, da se ni zmotil. Brata pa ga nista spoznala. Vprašal je gosposko, če je mogoče popraviti z denarjem vso škodo, da jim plača, kolikor bodo zahtevali. Gosposki je bilo ljubše, da so dobili denar, in zahtevali so veliko vsoto, ki jo je kraljevič takoj izplačal, potem pa odjahal z odkupljenima bratoma. Ko pa sta brata slišala, kdo ju je rešil in da se brat vrača srečno s ptičem domov, ju je peklo in vedno sta mislila, kako bi zabranila vrnitev. Blizu očetovskega mesta sta ga prijela in pahnili v gozdu v globoko volčjo jamo in mu iztrgala iz rok kletko s ptičem. Nato sta jezdila domov in rekla očetu, da sta našla ptiča. Oče se je prestrašil, ko mu nista ničesar povedala o mlajšem bratu, ptič pa mu tudi ni nič pomagal, kajti ves dan ni odprl kljuna, kaj šele pel.

V tem je kraljevič v volčji jami obupoval. Glad

in zima sta ga mučila skoro do smrti. Kadar je kaj zgoraj zašumelo, je kričal na ves glas. Tretjega dne je šel neki kmet mimo jame in si veselo žvižgal. Slišal je klicanje v jami in prinesel drogeve in vrvi, da bi pomagal nesrečniku ven. Kraljevič je srečno splezal navzgor.

„Za Boga milega, kako pa ste prišli tja dol?“

„Ne vprašuj me, prijatelj, rajši me nekam pelji, kjer bi se ogrel in najedel; cele tri dni sem že v tej luknji.“

Uslužno ga je peljal kmet v svojo hišo in mu postregel. Ko se je nasitil in naspal, tedaj šele je povedal kmetu o svoji nesreči.

„Hudodelca brez vesti sta vaša brata“, se je hudoval kmet, ko je vse zvedel. „Vaš ubogi oče je gotovo žalosten in v skrbah, kje ste neki ostali! Najbolje bo, kadar se le malo okrepite, da pojdete v mesto.“

Tako je tudi storil in kmet ga je spremljal. Kaka radost je bila, ko je oče zagledal svojega ljubljenca. Pripovedoval mu je takoj, da sta mu sinova ptiča sicer prinesla, toda ta noče peti. Kraljevič ni zinil niti besedice, kaj se je z njim zgodilo in kaj sta mu naredila brata, pa tudi kmetu je prepovedal o tem govoriti. Nato je zahteval, naj mu pokažejo ptiča, in ko so mu kletko prinesli, je poklical ptička, ki je takoj spoznal znani glas in poletaval in zapel. Vsi so se čudili, videč, da kapljá ptičku živa kri iz kljuna. Kraljevič je prestregel kapljice v zlato posodo in jih prinesel očetu. Jedva jih je oče použil, je bil zdrav.

Brata sta bila v strahu, da se bo kraljevič maščeval, a on se ni niti z besedico zmenil za to, dasi je imel pravico. Kar je bil doma, je živel bolj zase, najrajši je sedel v svoji sobi in se zabaval s ptičkom ali hodil na lov. Krasne speče vile ni mogel pozabiti.

Speča kraljična se je prebudila, ko je odnesel kraljevič ptiča. S tem ptičkom je bila rešena kletve, toda nič ni vedela, kaj se je z njo zgodilo in kdo je bil pri njej. Istočasno z njo so se prebudili njeni ljudje, ki so bili z njo vred v gradu zakleti. Pregledala je grad in bilo ji je čudno, kam so izginile one tri reči, meč, vino in kruh, in kdo je ptiča odnesel.

V tistih časih je le malokdo znal čitati in pisati. Samo kralji in visoka gospoda so si plačevali učene može, ko so učili njihove otroke. Tako se je bila tudi naša kraljična naučila, ker je bila visokega rodu. In kako je bilo dobro. Nekega dne je našel služabnik na mizi napisane besede in opozoril kraljično. Kraljična je čitala kraljičevo ime, kdaj je tam bil in zakaj. Sedaj je vedela, kdo je njen rešitelj. Takoj je sklenila, da ga poišče. Velela je ljudem, naj ji pripravijo vse za pot

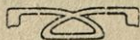
Prišla je najprej v mesto, kjer je kraljevič pustil meč. Ko se je pripeljala, so ji takoj pripovedovali o čudotvornem meču. Bila je vesela, da je prišla na sled, in se je dala pri kralju oglasiti ter ga prosila, naj ji vrne meč, ki se ji je izgubil iz grada. Kralj se ni obotavljal in ji je izročil meč. Peljala se je dalje. V drugem mestu je našla vino, v tretjem pa kruh, in oboje je dobila.

Nazadnje se je pripeljala v mesto, kjer je stanoval njen rešitelj. Takoj je poslala kralju služabnika s prošnjo, naj pošlje k njej sina, ki je odnesel ptiča iz zakletega gradu. Ona ni vedela, da ima kralj tri sinove, kralj pa ni vedel, da je najmlajši sin odnesel ptiča. Rekel je torej starejšima, ki sta šla h kraljični, nadejajoč se bogatega plačila in upajoč, da si kraljična izvoli enega izmed njiju za moža. A slabo sta naletela. Ko sta prišla h kraljični, se je začudila, da prihajata dva; vprašala je,

kaj je z mečem, vinom in kruhom, a ničesar nista vedela. Spoznala je, da sta hudobneža, in zagrozila jima je s kaznijo. Tedaj sta priznala, da je njun brat prinesel ptiča.

Kraljična je velela služabnikom, naj ju zvežejo in stražijo in je poslala po najmlajšega. Ta je šel rad in nerad; rad je šel, ker je kraljičino ljubil, nerad pa, ker se je bal za očeta, če bi se kraljična maščevala. Močno mu je tolklo srce, ko je stopil pred njo. Pokleknil je in prosil odpuščanja. Pred letom si je želel slišati od nje samo eno besedo, sedaj pa se je prve besede bal. Beseda pa ni bila stroga, kajti kraljični je krasen mladenič ugajal, in bila je vesela, da jo je ljubil in vse leto na njo mislil. Odpustila mu je, on pa ji je moral povedati, kako je vse bilo. Zdaj šele je spoznala hudobnost njegovih bratov. Pustila je kraljeviča v sobi, vzela meč in šla k onima dvema. Trikrat je zamahnila, trikrat ganila ustnice in dvoje trupel je ležalo brez glav na tleh. Služabniki so trupli odnesli, ona pa se je vrnila h kraljeviču, svojemu ženinu.

Stari kralj je z velikim veseljem sprejel sina in njegovo nevesto. Nevesta mu je vse razodela in kralj je strmel nad hudobnostjo starejših sinov in nad dobroto najmlajšega ter je rad blagoslovil njuno poroko. Kaj se je z onima sinovoma zgodilo, ni nihče vedel, kajti kraljična je rekla, da sta ušla, ker se bojita kazni. Za nekoliko dni so slavili poroko. V vsej deželi ni bilo človeka, ki bi ne bil dobremu kraljeviču želel sreče. Saj se mu je tudi do smrti s krasno soprogo dobro godilo.

O Solnčniku, Mesečniku in Vetrniku

Živel je svoje dni kralj, ki je imel sina in tri hčere. Zgodilo se je, da se je odpeljal s kraljico na tri dni iz gradu. Izročil je torej grad in hčere sinu in mu strogo naročil, naj ne počenja nikakih neumnosti, ker je vedel, da rad sestre draži.

Jedva pa je kralj iz gradu odnesel pete, je princ Silomil zaukal in hitel k sestram. Našel jih je na vrtu. „Čujte, deklince,“ je kričal že od daleč, „zdaj smo sami doma. Tri dni se lahko igramo, kakor se hočemo. Jaz sem kralj in vi me morate ubogati.“

„Kdo bi se s teboj igral,“ so odgovarjale sestre, lepe kraljične kakor rožni cvet. „Ti nas dražiš in jeziš; pusti nas rajši pri miru; mi te ne bomo ubogale.“

„Če me ne boste ubogale, ne dobite ne jesti ne piti in dam vas zapreti v vaše sobe, kjer mi ostanete, dokler se ne vrnejo stariši.“

„Le počakaj, ti zdražbar! Kaznovale te bomo, da boš pomnil.“

Nalomile so vej, natrgale cvetic in jih metale na brata; on je bežal in jih zopet preganjal in tako so se dražili do večera.

„Koliko se človek s temi dekleti najezi!“ je rekel mladi kraljevi namestnik, ko je legel na ležišče. Kar se

odpre tiho okence in nekdo zašepeče : „Da se ti ne bo treba jutri s tremi jeziti, daj eno meni.“

„O prav rad ; kdo pa si ti ?“ je vprašal kraljevič, misleč, da nekdo uganja šale z njim.

„Jaz sem kralj solnca in hočem imeti tvojo sestro za kraljico.“

„Počakaj torej malo, prinesem jo. Za njo bo velika čast, če postane tako vplivna kraljica.“ In tekel je v spalnico najstarejše sestre, vzel jo v naročje, odnesel v svojo sobo in jo porinil skozi okno. Solnčnik, njen ženin, jo je odnesel po zlatem mostu v solnčno palačo.

Zarana je povedal Silomil sestrama, kaj se je z njuno sestro zgodilo. Bilo je krika in groženj, da je prihajalo kraljeviču tesno ; ves dan nista izpregovorili z njim, šele zvečer, ko sta odhajali v svoji sobi, je pri-tekla starejša sestra k bratu in mu pošepetala na uho : „Če pride k tebi ponoči zopet ženin, ne odpravljaj ga s praznimi rokami.“

„Glejmo!“ si je mislil Silomil, „niti bi ne rekel, da bi si sestri tako želeli ženinov ; zarana sta delali, kakor bi do smrti ne hoteli z menoj izpregovoriti, zdaj pa še sami prosita.“

V svoji sobi ni mogel zaspati, čakajoč novega ženina. O polnoči je potrkal nekdo na okno in Silomil se je takoj oglasil : „Kdo je ?“

„Kralj meseca sem in tvojo sestro želim za soprogo.“

„Počakaj, počakaj, takoj grem po njo.“ In hitel je po sestro, prinesel jo dol in položil na okno. Mesečnik jo je vzel v naročje in jo odnesel po srebrnih oblačkih v mesečno palačo.

Zjutraj je pripovedoval Silomil vse zapuščeni sestri, ki se je jokala in grozila, kaj bo oče rekel.

Zvečer pa je prosila tudi ona, naj ji preskrbi ženina. Ko je kraljevič legel, je potrkal zopet nekdo močno na okno. „Ali prihajaš tudi ti po sestro?“ je vprašal takoj kraljevič.

„Prihajam, če mi jo daš.“

„Kdo si?“

„Kralj vetrov.“

„No, imel bom poštene svake“, si je mislil Silomil in tekkel po najmlajšo sestro. Položil jo je za okno, Vetrnik pa jo je vzel in sedel z njo v sinjeoblačni voz, ki so ga potegnili štirje bujni konji v zrak.

Ko se je vračal kralj s kraljico s svojega potovanja, je prišel kraljevič sam naproti. Kralj se je čudil, kako da ne prihajajo z njim kraljične, in je vprašal Silomila, kje so.

„Ljubi oče, vse tri sem omožil.“

„Kaj praviš?“ so vzkliknili stariši.

„Zares; ena je sedaj kraljica solnca, druga kraljica meseca, tretja pa kraljica vetrov.“ Kraljevič je vse povedal, kako je bilo.

Ko so slišali starši o veliki sreči svojih hčer, jim je poglel srd na sina, in očitali so mu samo to, zakaj ni počakal na nje.

Kraljeviču pa je bilo kmalu žal, ko ni bilo sester doma. Gnalo ga je za njimi po svetu in prosil je, če bi smel oditi. Z očetovim dovoljenjem je sedel na konja in odrinil v svet.

Jahal je več dni in prijahal na zeleno loko, kjer je ležala množica mrtvih teles. Kaj se je neki tukaj zgodilo? Bila je bitka, ka-li? Jezdi dalje in zagleda za gričem grad. Pri odprtih vratih sedi starček, ki mu pravi:

„Gospod, vi jezdite tako pogumno v ta grad; ali ne veste, da vas čaka smrt?“

„Zakaj? Kdo stanuje v tem gradu?“

„Lepa kraljična stanuje v njem, ki je tako močna, da celo vojsko premore. Še te dni se je merila z nekim mogočnim kraljem, ki jo je hotel izlepa ali izgrda dobiti za ženo; ona je bila pri volji vzeti ga za moža, če jo premore. Kaj mu je pomagala vsa vojska! Ali niste videli mrtvecev na loki? Kaj boste šele vi proti njej?“

„Naj je, kakorkoli, poskusim vendarle,“ je odgovoril Silomil in se spustil v grad. Na dvoru je zlezal s konja in brez zapreke stopil v grad. V neki sobi, ki je bila neizmerno okrašena, je videl na steni meč, ki je sam poskakoval iz nožnice. „Ti menda grozno rad sekaš,“ je rekel Silomil, „midva spadava vkup, le pojdi k meni.“ Potegnil je nemirni meč iz nožnice in porinil svojega na njegovo mesto.

Jedva ju je menjal, je vstopila iz sosedne sobe prekrasna deva, ki je rekla ponosno neznanemu tujcu: „Kako se drzneš priti v moj grad? Ali ne veš, kaj ti grozi?“

Silomil je tako občudoval njeno krasoto, da ni vedel, kaj mu je rekla, šele ko je svoje besede ponovila, je odgovoril: „Kaj bi mi grozila? Kako bi mogla ti, krasna deva, biti tako kruta, da bi me hotela ubiti?“

„Ubiti te nočem, toda bojevati se moraš z menoj.“ Če zmagaš, bom jaz tvoja sužnja in tvoje bo vse, kar tukaj vidiš; če ne, moraš umreti.“

„Dobro“, je odgovoril kraljevič, vzemi torej meč.“

Kraljična je priskočila k zidu, potegnila meč in v ognjevitosti ni opazila, da ni njen. Jedva sta se meča dotaknila, je bil njen na dvoje in padel ji je iz roke

„O gorje!“ je zaklicala. „Sedaj sem tvoja sužnja.“

„Nisi sužnja“, je rekel Silomil. „Gospodari nad vsem in tudi nad menoj, samo ne odganjaj me odtod.“

Poveljui, vse se bo zgodilo.“

„Če smem veleuati, bi imel samo eno povelje za tebe: da me pustiš tukaj in me vzameš za svojega soproga.“

„Tvoje povelje rada izpolnim,“ je rekla deva in mu podala roko. „Ti mi ugajaš; močnega in junaškega moža sem si vedno želela in ti si dokazal svoje junaštvo.“

Kraljevič ji je poljubil roko, ona pa je pravila: „Pred svatbo pa mi moraš dovoliti, da se na sedem dni odpeljem iz gradu.“

„Kam se odpelješ?“

„Tega ti ne smem povedati. Tukaj imaš ključe do vseh sob in zakladov, kar jih je v gradu. Ene edine komnate, ki jo odpira ta zlati ključ, ne smeš odpreti, če me hočeš za ženo imeti.“

Silomil si je shranil ključe in obljubil, da v komnato ne pogleda. Nato se je ločil od kraljične in ona je odšla. Prvi dan je hodil po gradu, ogledoval si vrtove in se razgovarjal s služabniki. Drugi dan se mu je jelo tožiti in ves dan ni mislil na nič drugega, ko na nevestino prepoved. „Morebiti me je hotela samo izkušati“, je govoril sam sebi in sukal zlati ključek v rokah. „Kaj bi tam le moglo biti, da bi tega kot bodoči mož ne smel videti? Saj ne bo spoznala, četudi pogledam.“ Tako se je izgovarjal radovedni Silomil, odvezal zlati ključ in šel v komnato. Tukaj je našel z razbeljeno verigo k zidu prikovanega človeka.

„Kdo si ti in kaj tukaj delaš?“ je vprašal kraljevič.

„Oh, prosim te, pomoz mi odtod. Jaz sem kralj

ognja. Mogočna kraljična, ki sem jo snubil, me je v bitki premagala; moral sem bežati, ko je pobila vse moje ljudi; ona pa me je dohitela in tukaj prikovala.“

Silomilu se ni zdelo varno prikovanega jetnika odvezati, ker pa je tako milo prosil, naj mu vsaj za trenutek olajša, se ga je usmilil in presekal z mečem verigo. Kralj je takoj izginil. Zdaj se je Silomil prestrašil, tekel za njim, če bi ga kje dohitel, pa zastonj. Strahoma je pričakoval nevesto; minilo je sedem dni, minilo dvakrat sedem dni, a ni je bilo. Uvidel je, da se izpolnijo nevestine besede in da je vse izgubljeno.

Spomnil se je sedaj svojih mogočnih svakov. Morebiti vedo oni, kje je njegova nevesta. Ukazal je takoj, naj mu osedlajo najhitrejšega konja, na katerem je zdirjal iz gradu. Najprej je prijezdil k Solčniku, kjer sta ga sestra in svak z veseljem pozdravila. Vprašal je, če veda kaj o močni kraljični?

„Ljubi moj, tega ne vem. Morebiti pa ve tvoj drugi svak, Mesečnik. Če hočeš, spremim te k njemu.“ Silomilu je bilo ljubo in Solčnik ga je nesel na zlatih perotnicah k svaku Mesečniku.

„Dobrodošel, svak; kako pa si zašel sem?“

„Oh, ljubi svak, nevesta se mi je izgubila, in k tebi prihajam pomoči prosit, ker ne vem, kje je. Solčnik mi ni mogel svetovati, zato si mislim, da ti kaj veš.“

„Dragi moj“, je odgovoril svak po kratkem razmišljanju, „jaz tudi na vem za njo; toda svak Vetrnik pozna gotovo njen sled, kajti on zápihne v vsak kotiček. Če hočeš, te zanesem k njemu.“

„Bodi tako prijazen, veselilo me bo.“

Silomil ni utegnil odgovarjati sestri, ki ga je spraševala o tisočerih rečeh. Mudilo se mu je in priganjal

je svaka k odhodu. Solnčnik se je vrnil na svoj dom, Mesečnik pa je nesel Silomila na srebrnih oblakih k Vetrniku. Baš je stalo četvero bujnih konj v sinjeoblačni voz zapreženih in čakalo svojega gospoda, ko se je prignal Silomil k Vetrnikovi palači.

„Glej ga, glej, to je svak! Kaj pa tebe vodi k nam?“ Tako je zaklical Vetrnik, da je slišala žena, ki je z velikim veseljem prihitela, da sprejme brata.

„Ljubi svak, prošim te, povej mi, kje je moja nevesta, tista močna kraljična. Izgubila se mi je in tebi bo baje gotovo znano, kje je.“

„Seveda mi je znano, a kaj ti to pomaga, ker je ne dobodeš.“

„In kje je?“

„Globoko pod zemljo v ognjenem gradu je prikovana. Tisti mož, ki si mu presekala verigo, je bil kralj, ki ga je ona premagala; ko si ga osvobodil, se je spustil za njo, da se maščuje. Dohitel jo je in vzel s seboj v ognjeni grad, ter jo tam prikoval. Verjemi, da bi se bila že davno popekla, če bi je jaz ne hladil.“

„Tega trpljenja je moja nepokornost kriva!“ je jadikoval ubogi kraljevič. „Ali res ni sredstva, da bi jo osvobodil?“

„Je sredstvo, eno edino. Poslušaj! Ognjeni kralj ima bistrega konja, ki te dohiti, če si tudi sto milj pred njim. Nič ti torej ne pomaga, če bi bežal tudi na najhitrejšem konju in hotel nevesto odnesti. Konja moraš imeti, ki je hitrejši nego kraljev.“

„In kje dobim takega konja?“

„Takega konja ima ona čarovnica. Ta pa je strašno hudobna in je mnogim ljudem, ki so je prišli česa prosit, že vzela življenje. Vendar pa lahko poskusiš;

jaz te zanesem v njen grad, prej pa se moram še s Solnčnikom in Mesečnikom zaradi tebe posvetovati. Ostani ta čas pri moji ženi.“

„Pojdi, bratec, pojdi! Malo si počiješ in se okrep-
čaš, potem pa mi poveš, kaj delata oče in mati“, je
pravila sestra in peljala Silomila v palačo.

Vetrnik je sedel v oblačni voz, konji so zarezgetali,
zatresli blestečo grivo, ponosno se vzpeli in odnesli
svojega gospoda. Silomil še ni vsega dopovedal in že
se je Vetrnik vrnil,

„Kako si opravil?“

„Dobro, tukaj imaš palčico pol zlato, pol srebrno.
Kadarkoli boš potreboval naše pomoči, porini jo do
polovice v zemljo, in mi ti pomoremo. Zaupaj v nas,
mi te ne zapustimo.“

Silomil se je poslovil od sestre in stopil h kralju
v voz. Tri dni in tri noči sta se peljala neptrenehoma,
preden sta dospela v dolino, kjer je živela čarovnica.
Tam sta se ločila s svakom.

Krepko je korakal kraljevič h gradu, ki je stal
med črnimi skalami. Namesto vrtov se je razprostiralo
okoli njega barje in puščava, kjer niti oset ni rastel;
namesto zida pa je bil okoli gradu plot, na katerem so
bile nataknjene same človeške lobanje. Vrata se
odpro in naproti mu pride čarovnica; namesto
las so se ji vili po sencih sami modrasi;
v očeh so ji sedeli baziliski, in ko je odprla upadla
brezzoba usta, je siknilo iz njih gadje želo. Nos je ime-
la kakor orlovski kljun in po bradi ji je rastla rjava
dlaka. Na grbavem telesu je visela siva robača, okoli
katere se je vil namesto pasu gad. „Česa iščeš tukaj?“
je vprašala Silomila z ostrim glasom.

„Služiti hočem pri tebi“, je odgovoril in duša je trepetala v njem, kaj neki mu ta nestvor odgovori.

„Služiti, hm! Ali veš, kaj se pravi pri meni služiti?“

„Ne vem, pa mislim, da je prijetna služba.“

„Pri meni se služi samo tri dni in noči; kdor pa mojih ukazov ne izvrši, temu se godi kakor tistim, katerih lobanje tukaj vidiš.“ Pokazala je na grozni plot s koščenim prstom, na katerem je imela nohet tri palce dolg. „In kako mezdo želiš?“

„Nič drugega nego tistega konjiča, ki ga imaš nekje shranjenega.“

„Dobiš ga, če vse izvršiš, kar ti ukažem“, je rekla starka in baziliski v očeh so ji radosti poskakovali, da je zopet nekdo obvisel v mreži.

Prvi dan ga je peljala v hlev, kjer je stalo dvanajst železnih žrebcev, in je rekla: „Te žrebce naženeš v ogrado za gradom in če ti bo zvečer samo eden manjkal, izgubiš glavo.“ Nato je udarila vsakega žrebca z bičem in žrebci so sami dirjali v ogrado. Novi pastir pa je imel trdo delo, kajti žrebci so se razleteli, čim so zapustili hlev in najbrž bi ne bil dobil niti enega, če bi mu ne bili prispeli svaki na pomoč. V največjem strahu se jih je spomnil in utaknil palčico v zemljo. Hipoma je začelo solnce tako pripekati okoli ograje, da so žrebci iskali pred vročino zavetja v ogradu. Zvečer ie prišla baba gledat in se je zelo čudila, da so vsi konji lepo na paši, Šilomilu pa ni rekla besedice.

D drugega dne ga je peljala zopet v hlev, kjer je stalo štiriindvajset žrebcev. „Te konje boš zopet pasel v istem ogradu in če ti kateri uide, izgubiš glavo.“ Vsakega žrebca je švignila z bičem in žrebci so drveli

v ograd kakor stekli. Tokrat je bil Silomil pametnejši. Da bi mu ne poskakali preko ograje, je porinil palčico takoj v zemljo, in začela je divjati taka burja, da se je konji niso mogli ubraniti in so morali ostati v ogradu. Zvečer je baba prišla in ukazala nagnati žrebce v hlev, v srcu pa jo je močno jezilo. Premišljevala je, kako delo bi mu naložila na tretji dan.

Pozno večer se je šel kraljevič sprehajati. Tukaj ga je srečal mesec in mu rekel: „Jutri boš imel hudo delo; podojiti moraš dvanajst divjih krav in iz mleka napraviti za čarovnico kopel. Ona ti ukaže, da se ti prvi skoplješ; stori to brez strahu. Sedaj idi za grad in kjer najbolj moj žar sveti, tam najdeš zlat bič. Bič si dobro shrani in kadar greš dojit, švigni z njim vsako kravo; videl boš, da bodo stale kakor ovčice. In ko boš jezdil konja odtod, skoplji ga v najbližjem ribniku, potem pa jezdi po svojo nevesto.“

Silomil je zahvalil svaka in šel po bič. Za gradom je mesec močno svetil na neko mesto, kjer je stala visoka lipa, in tam je našel bič. Shranil ga je dobro in šel spat. Zgodaj zaran ga je čarovnica prebudila in ga peljala na dvor v hlev, kjer je bilo dvanajst krav, ki so kakor divje rogovilile in zulile po hlevu.

„Te krave moraš podojiti in iz mleka zame napraviti kopel“, je rekla baba in odšla.

Silomil je vzel bič in udaril z njim vsako kravo. Vse so stale kakor ovčice in dajale mleko. Ko je vлил mleko v čeber, je bilo tako vroče, da je skoro vrelo. Potem je šel po čarovnico, ki se je jeze tresla in tekla na dvorišče, da se prepriča, ali je res podojil krave. Videla je, da je vse v redu. Porinila je prst v vroče

mleko, potem pa rekla kraljeviču: „Sedaj se moraš tukaj skopati“, misleča, da se bo bal.

„Zakaj ne? Prej pa mi pripelji konja, da se prepričam, če ga res imaš.“

Baba je šla in kmalu pripeljala konja, ki pa je bil tako umazan in slok, da kraljevič ni mogel verjeti, da bi bil najhitrejši na svetu. Prijel ga je za uzdo, privezal k stebru in zlezel v kopel. Kar je zapihal veter in ohladil mleko, da se je Silomil lahko mirno kopal. Ko se je izkopal, je bil sedemkrat krasnejši nego prej. Čarovnici je ugajal zali dečko. Mislila si je: „Počakaj, zdaj se skopljem jaz in bom tudi sedemkrat lepša, potem pa si te tukaj pustim.“ Zlezla je v čeber, nato pa je začelo solnce tako pripekati, da je mleko zavrelo. Baba je kričala in hotela ven, toda ni mogla zaradi solnca, ki je svoje žarke tako močno v njo upiralo, da se je zdelo, kakor bi žarki samih plamenov od vseh strani prhali v njo. Na pol se je skuhala, na pol pa spekla. Silomil pa ni bil neumen, da bi ji pomagal; skočil je na konja in zdirjal iz gradu.

V prvem ribniku je skopal konja. In glej, kaka izprememba! Umazani in sloki konj je bil bel kakor sneg in gladek kakor svila; griva in rep sta bila iz samih zlatih niti, zlate podkove so se iskriale, z ušesi je strigel in metal ponosno glavo, da mu je letala griva kakor zlati zavrunki okoli vratu.

Ni trajalo dolgo in Silomil se je ustavil v gradu ognjenega kralja, kjer je videl prikovano nevesto. Potegnili je meč, presekali verigo, vzel ljubico v naročje in odjezdil kakor blisk. Kralj je gledal baš skozi okno, ko je zlatogrivček švignil čez cesto; spoznal je na njem kraljeviča z osvobojeno kraljično. Srdit je hitel na

dvorišče, sedel na hitrega konja in se gnal za begunom. Toda kako se je zmotil! Zlatogrivček je bil že tako daleč pred njim, da ga je bilo videti samo še kakor belo golobičico. Zaman je priganjal z ostrogami konja, kajti sonce je tako žgalo, da je lil pot curkoma z njega. Kralj pa mu ni privoščil miru. Kar se dvigne tak vihar, da zasučé kralja s konjem vred v zraku in ga žene nazaj k ognjenemu gradu, kjer ga trešči utrujenega ob tla. In zarekel se je kralj, da do smrti ne bo več poskušal polastiti se močne kraljične.

Zlatogrivček je prinesel svoja gospoda do njunega gradu. Silomil pa ni ostal tukaj. Drugega dne ga je ponesel zlatogrivček k njegovim starišem, ki so mislili, da je njihov sin že davno mrtev, ker ni bilo sluha o njem. Kako je bilo njihovo veselje, ko so zagledali svojega ljubljenca mnogo krasnejšega s tako lepo nevesto, si lahko vsakdo misli. Na svatbo so prišli tudi Vetrnik, Mesečnik in Solnčnik s svojimi ženami, ki jih je Silomil iskreno zahvaljeval za pomoč. Po svatbi sta se vrnila mlada poročenca zopet v svoj grad, kjer sta zadovoljno živela. Zlatogrivčku se je dobro godilo in še vnuki kralja Silomila so se radi igrali z njegovo zlato grivo in jezdili na njem.

O Marički.

Luka je bil premožen kmet, ki je pa rad popival. Ni bilo čuda, da mu za nekoliko let ni ostalo nič več, ko razbita koč. Tedaj je prišel šele k pameti. Sedaj bi bil gospodaril, če bi bilo s čim. Dokler je živel v dobrih razmerah, si je često želel vsaj enega otroka, Bog pa ga ni uslišal; ko pa si ga ni želel, ker ni imel sam zase kaj jesti, mu je žena porodila dekletce. Praskal se je za ušesom nad neljubim blagoslovom, toda kaj si je mogel. Šel je torej k neki siromašni znanki in jo prosil, da bi njegovemu otroku pri krstu kumovala, ona pa se zastonj ni hotela niti ganiti. Nevoljen vsled ljudske nehvaležnosti se je vrnil k ženi in ji povedal.

„Vidiš, Luka,“ je pravila žena, „kako je, če človek ne gospodari; dokler smo bili bogati, nam je sam župan storil vse povelji, sedaj pa nam niti zadnja kočarica noče postreči. Ubogo dete, kako se trese; saj nimam niti borne plenice, da bi ga zavila; na goli slami mora ležati! O Bog, usmili se nas!“

Tako je tarnala in jadikovala uboga žena in nagega otroka kropila s solzami. Hipoma pa si je otrla solze in se radostno ozrla na moža, ki je stal pri njej z založenimi rokami, ter rekla: „Prosim, te, Luka, idi k bivši sosed, ona je premožna in jaz sem bila njenim

otrokom kuma, idi in prosi ji, naj bo ona sedaj mojemu otroku kuma.“

„Ne vem, ljuba žena, ne vem, če se ne motiš; meni se zdi, da nič ne opravim.“

S težkim srcem je stopal Luka mimo svoje bivše kmetije k stari sosedi.

„Bog vam daj dober dan, ljuba kuma!“ je pozdravil Luka, vstopivši v sobo. „Moja žena vas lepo pozdravlja in ker smo dobili hčerko, vas prosi, da bi ji bili pri krstu za kumo.“

„Ljubi Luka“, je rekla soseda zlovoljno, „rada bi šla, toda časi so slabi, človek potrebuje vsak krajcar, in takim beračem, kakor ste vi, mora mnogo založiti; zakaj ne greste drugam, zakaj ravno k meni?“

„Ker je vam žena tudi kumovala.“

„Aha! Hočete torej plačilo za posojilo in jaz naj vam toliko dam, kolikor vi meni? Če bi bila tako radodarna, kakor ste bili vi, bi prišla tudi tako daleč. Idite, idite, ne grem niti stopinje.“

Luka ni rekel nič in je odšel jokaje domov. „Vidiš, draga moja, vedel sem, da nič ne opravim. A nič ne de, Bog nikogar ne zapusti, Daj mi otroka, sam ga zanesem h krstu, za kumo pa si vzamem, kogar najprej srečam.“

Žena je zavila dete v košček starega krila in ga s solzami položila možu na roke. Luka je moral čez polje, kajti cerkvena je stala precej daleč za vasjo. Kakih sto korakov daleč, kjer so se ceste križale, je srečal Luka staro babico; ko jo je zagledal, je takoj sklenil, da jo poprosi, naj je otroku za kumo.

„Ljuba babica, prosim vas za majhno uslugo. Jaz sem ubog kočar iz te vasi; danes mi je žena porodila

dekletce in šel sem prosit k sosedam, da bi nam katera kumovala, pa nobena ni hotela iti, ker smo siromaki; vzel sem otroka sam in sklenil, da naprosim tisto, ki jo najprej srečam. Vas sem najprej srečal, prosim vas torej, bodite nam za kumo.“

„I, to vam rada storim; dajte otročička in pojdite!“

Luka ji je dal otroka in šla sta k cerkvi. Duhovnik se je baš nekam odpravljal, kar pride cerkovnik in naznanja, da prihajajo h krstu. „Tisti ničvredni Luka je zunaj, ki nima sam, kar bi v usta dal.“

Med tem je vstopil Luka s kumo. Babica je opazila, kako se cerkovnik nevoljno ozira in da nič posebnega ne pripravlja h krstu. Potegnila je iz žepa svetel dukat, stopila k duhovniku in mu ga porinila v roko. Duhovnik se je začudil, zašepetal cerkovniku na uho, naj mu da oblačilo, in krstil otroka ubogega Luka tako slavnostno, kakor najbogatejšemu meščanu. Dekletce je dobilo ime Marička. Po krstu je spremljal duhovnik kumo do vrat, cerkovnik pa za vrata, kjer je tudi dobil napitnino.

Na mestu, kjer je srečal Luka babico, mu je babica podala otroka in potegnila iz žepa zopet dukat, ki ga je porinila za plenico in pravila: „Iz tega zlata, ki ga otroku zalagam, boš imel toliko, da ga lahko dobro vzgojiš; kadar bo deklica dvanajst let stara, pripelji jo sem, potem si jo vzamem jaz k sebi na nekoliko let, če vam bo pogodu. Ker pa se v dvanajstih letih mnogo izpremeni, ti napravim na tem mestu znamenje, da ga lahko najdeš.“ Potegnila je iz neder zeleno šibico in se dotaknila z njo zemlje; takoj je pogнал krasen rožni grmič poln cvetov, babica pa je izginila. Luka se je čudil in oziral, babice pa ni bilo

več. Kdo ve, kako dolgo bi bil stal, če bi se ne bila Marička začela jokati. To ga je spomnilo na dom.

Žena ga ni mogla dočakati. Glad, žeja in bolečine so jo mučile; v hiši ni bilo skorjice kruha, ne denarja. Kar stopi Luka v sobo.

„Žena! ne tarnaj; angel Gospodov nam je pomogel. Tukaj imaš svojo Maričko. Preden pa dete poljubiš, potegni zavitek iz pleníc, da boš videla, kako odlično kumo je imelo.

Žena je segla za plenico in potegnila — polno pest cekinov. „Moj Bog!“ je vzkliknila in strahu izpustila dukate, da so se razkotali po raztrgani odeji in slami. „Luka, kdo ti je dal toliko denarja?“

„Jaz sem gledal prej nego ti in čudil sem se bolj nego ti. Le poslušaj, da ti povem.“ Nato je pripovedoval, kako je bilo s kumo, in je nazadnje dodal: „Na poti domov mi ni dalo miru. Pogledam zavinek in namesto enega dukata jih držim polno pest. Ustrašil sem se in spustil nazaj v plenico, misleč si: „Počakaj, ženi ne poveš nič, naj si sama izvleče te zlate kolače, ta bo zijala.“

Začela sta pobirati, toda novo čudo! Kjer je ležal eden dukat, tam sta jih našla deset. Ko sta vse pobrala, jih je bil lep kup.

„Moj Bog!“ je pravila žena in strahoma gledala kup zlata, „ali nam bo ta denar blagoslovljen? Kdo ve, če ni bila babica hudoben duh, ki hoče s tem denarjem kupiti naše duše?“

„Povej mi, žena, kako si tako čudna? Ali misliš, da bi hudi duh šel z menoj v cerkev, se pustil kropiti s posvečeno vodo in se celo prekriževal? Le pomisli si to. Da bi bila navadna ženska, tega ne pravim; bil

je dober duh, ki ga je poslal Bog na pomoč, zato menim, da lahko ta denar z mirno vestjo ohranimo. Po noči ga zakopljem pod hruško, da ga nihče ne ukrade, en dukat pa vzamem, da ga menjam pri županu, da nakupim mleka, jajec, kruha, moke in ti pripeljem žensko, ki ti bo kuhala. Jutri se podam v mesto po obleko in pernice, potem pa — ugani, žena, kaj še kupim?”

„Veš, najbolje, če kupiš naše bivše posestvo in živino in potem pametneje gospodariš nego prej.“

„Uganila si; dobro bom gospodaril, saj imam za koga, in beda je dobra učiteljica.“

Luka je hranil denar v skrinjico, vzel en dukat in šel kupovat. Žena je medtem oskrbovala otroka in sanjala o svoji sreči. Za malo uro se odpro duri; Luka se je vrnil s polno košarico jajec in z dvema kolačema kruha v eni roki, v drugi pa z zvezanimi pernicami, z njim pa je prišla krepka okrogla dekla, nesoča v obeh rokah velikanski dojni lonec z mlekom.

„Bog vam daj zdravje!“ je rekla dekla in postavila lonec na klop. „Gospodinja vas pozdravlja in vam pošilja malo mleka za kašo; če bi česa rabili, ji samo naznanite, da vam z vsem postreže.“ Nato je odšla.

„Vidiš, kaj vse je naredil edini dukat; če bi vedeli, koliko jih imamo, bi nas na rokah nosili. Mati županja nam je dala vse, še pernice nam je posodila do jutri in staro periljo nam pošlje kot strežnico. Povedal sem ji, da je dobil naš otrok pest dukatov kot krstni dar.“

Drugega dne se je odpravil Luka v mesto. Županja je prihitela ta čas k Lukovi ženi na obisk, da bi zvedela, kako je z njihovim denarjem. Pred poldnevom so vedele vse tete po vasi, da so Lukovi dobili merico dukatov in da si hočejo kupiti staro posestvo. Zvečer je pripeljal Luka poln voz pohištna, obleke,

pernic in jestvin, tretjega dne je kupil posestvo in živino. Sedaj je bilo konec bede; Luka je znal gospodariti.

Največ veselja pa so imeli z malo Maričko. Bila je tako razumna, mila in lepa deklica, da so jo vsi radi imeli. Ko je bila deset let stara, je rekel gospod učitelj, da je ni treba več v šolo pošiljati, ker zna že toliko, kolikor on sam. Koncem dvanajstega leta jo je peljal oče Luka k čudovitemu rožnemu grmu, ki je bil še vedno poln cvetja, kakor bi bil ravnokar razcvetel. Vseh dvanajst let se ni nihče drznil seči z roko nanj, kajti stare sosede so pripovedovale, da se na njem divje žene zbirajo in da bi bil izgubljen, kdor bi odtrgal cvet. Luka se je dotaknil cveta in v tistem trenutku je stala namesto grma kuma pred njim. V prvem hipu se je Marička ustrašila nepričakovane izpremembe, ko je pa pogledala babici v obraz, jo je minil ves strah.

„Ali pojdeš z menoj, Marička?“ je vprašala kumica dekle.

„Rada pojde, kuma,“ je odgovoril za njo Luka.

„To me veseli; idite torej domov, kum, in ne bodite v skrbeh zaradi hčerke; njej se bo dobro godilo in kmalu vam jo pripeljem še lepšo in srečnejšo. Če bi se vam po dekletu tožilo, vzemite to-le zrcalo; kadar koli pogledate vanj, zagledate v njem Maričko kakor živo.

Luka se je poslovil od hčerke, vzel zrcalo in šel proti vasi. Babica pa je potegnila zeleno vejico iz neder, prijela Maričko za roko in rekla: „Pojdi, moja hčerka!“ Z vejico se je dotaknila zemlje, zemlja se je odprla in bili sta sredi krasnega vrta blizu lepega gradu. Samorasel neprozoren plot je obdajal vrt kroginkrog, mahovita trava je pokrivala stezice in tisoče rožnih grmičkov

in cvetlic je širilo bajno vonjavo. Ob gradu so se dvigali stebri iz belega mramora, oviti z rožami in bršljanom. Iz veže je vodilo šest vrat; petero jih je bilo iz bele slonove kosti z zlatimi ključavnicami, šesta pa iz črne ebenovine.

„V tem gradu boš stanovala. Povsod lahko hodiš, vse si ogledaš, samo v šesto sobo ne hodi, drugače bo hudo. Tukaj imaš šest zlatih ključev, idi in oglej si.“

Prva soba je bila spalnica. Na tleh so ležale preproge iz hermelina; na postelji iz slonovine, obloženi z zlatom in srebrom, so ležali mehki vzglavniki. Belo, svileni nebo je viselo od stropa do preproge in je bilo posejano s srebrnimi zvezdami; take so bile tudi zavese pri oknih.

„Tukaj boš spala in vse je tvoje, kakor sem ti rekla, če boš poslušna.“

„Vse bom storila, ljuba babica, na šesto sobo niti mislila ne bom.“

Druga soba je bila kopalnica. Na blestečih tleh je stala kristalna kad, v katero se je po srebrni cevi puščala voda. Tretja soba je bila oblačilnica s krasnim nakitom in dragocenimi oblekami in perilom. Iz te sobe sta šli v jedilnico in odtod v delavnico. Tukaj so ležala na mizici načeta ženska ročna dela, zraven pa z dragimi kameni obložena harfa.

„Kako ti tukaj ugaja?“ je vprašala babica.

Marička se ni mogla načuditi. Ko se je izkopala, jo je babica preoblekla v lepo obleko in jo peljala k obedu. Nevidne roke so nosile na mizo jedi, ki jih je bilo kolikero. Po obedu je šla Marička z babico na vrt. Pri ribniku sta metali ribicam drobtinice v vodo. Množice blestečih rib, kakoršnih še Marička ni videla, so lovile drobtinice in se premetavale po vodi. Nato ji

je babica razkazovala vrt, navajala ji imena najlepših cvetic in skupno sta jim zalivali. Utrujeni sta si natrgali okusnega sadja in južinali sede pod senčnim drevesom ali v lopici. Tako je potekel dan. Po večerji je babica spremljala Maričko v spalnico, voščila ji lahko noč in šla. V mehkih blazinah in pod svileni odejo je Marička kmalu zaspala. Solnce je bilo visoko, ko se je prebudila in pozdravila babico, ki je že stala pri njej. Urno se je oblekla. Babica ji je obesila okoli vratu vrvico biserov. V jedilnici je čakal zajutrek; na kristalni skledici so ležale dišeče jagode in zraven dobro mleko s srebrnim krožnikom in žličico. Nato jo je peljala babica v delavnico. Najprej jo je učila šivati, potem slikati pismenke na pergament.

Tako je mineval čas pri prijetnem delu in zabavi. Marička je za nekoliko dni znala šivati raznovrstne, drage reči in se naučila tudi igrati na harfo. Življenje pri babici je bilo tako prijetno, da se ji ni tožilo za stariši.

Petkrat je jablana pred oknom že odcvetela. Peto leto je stopila nekoč babica v spalnico in pravila Marički: „Ljuba Marička, za nekaj dni te moram zapustiti. S težkim srcem odhajam, toda ne morem si pomagati. Ne pozabi mojih besed! Kmalu se vrnem.“ Nato je odšla.

Marička je bila sama. Popoldne se ji je že začelo tožiti. Nakrmila je ribe in ptiče, nekaj časa šivala in hitela zopet na vrt. Zamišljena je hodila po stezicah in mehki travi in slučajno je prišla k črnim vratom. Nikdar si ni zmisllila na šesto sobo, danes pa se ji je vzbudila radovednost, čemu neki ji je babica prepovedovala odpreti črna vrata. Toda babičin opomin, ki ji je prišel na misel, jo je odgnal zopet od vrat; vrnila se je v grad, vzela harfo in igrala ter prepevala, da bi pozabila na črna vrata. Ponoči se ji je sanjalo o šesti sobi. V

sanjah se ji je zdelo, da je vzela ključ in brez strahu odprla šesta vrata. A groza! Kakor okamenela je obstala na pragu; vsa soba je bila povlečena s črnim aksamitom, na sredi pa je stala mrtvaška rakev, v kateri je sedel koščenjak in neprenehoma kimal z glavo. Zaloputnila je vrata in jih zaprla ter zbežala. Nato se je prebudila in ni mogla več zatisniti očesa. Čudne sanje so jo mučile ves drugi dan. Ko je šla popoldne mimo črnih vrat, se ni mogla premagovati; sklonila se je in pokukala, če bi se videlo kaj skozi ključavnico. In videla je dovolj: v rakvi je sedel mrtvec in kimal z glavo. Prestrašena je odmaknila glavo in zbežala od vrat. Obžalovala je, da se je dala od radovednosti zapeljati; sklenila je, da za živega Boga babici ničesar ne pove, ker bi jo užalilo.

Tretjega dne se je babica vrnila, ko si je Marička baš razčesavala dolge kostanjeve lase z zlatim glavnikom.

„Kaj ti je, da si tako bleda?“ je vprašala Maričko.

„Nič mi ni, babica, samo po vas se mi je tožilo,“ je rekla Marička in močno zardela.

„Dekle, povej, kaj ti je? Ti si bila v šesti sobi in sedaj se me bojiš; le priznaj! Če poveš, kaj si videla, bo dobro za naju obe; če pa ne poveš, bo hudo.“

„Zarès, babica, nisem bila tam.“

„Dobro; do jutri si razmisli, toda dobro pomni moje besede.“

Marička je zopet v srcu trdno sklenila, da bo molčala, naj se zgodi karkoli.

Ves dan ni izpregovorila babica o šesti sobi, drugo jutro pa je peljala Maričko na vrt. „Sedaj mi povej, kaj si videla v šesti sobi.“

„Nisem je odprla.“

„Priznaj, dobro bo za naju obe.“

„Babica, nisem bila v šesti sobi.“

Tedaj pa je mahnila babica s črno šibo in krasen vrt se je izpremenil v divjo puščavo, po kateri se je razlegalo grozno tuljenje in rjojenje volkov, tigrov in drugih zverin, po zemlji pa so plezali gadi. Marička si je zakrila lice in se stisnila k babici. „Povej, Marička, kaj si videla v šesti sobi? Če ne poveš, te pustim tukaj.“

„Oh, babica, ne delajte tega, jaz nisem bila v šesti sobi.“

„Dobro, razmisli si do jutri.“ Mahnila je zopet s šibo in puščava se je izpremenila v vrt.

Drugo jutro je prišla babica k Marički in vprašala ljubeznivo: „Kako si si razmislila, dekle?“

„Ne morem vam drugače odgovoriti.“

„Vidiš, Marička, če mi ne poveš, se morava ločiti in s teboj bo hudo. Pošljem te v črni gozd, odkoder si ne boš mogla pomagati. Nema boš in nikdar ne najdeš sreče. Če pa mi priznaš, ostaneš pri meni, potem pa se vrneš k starišem in boš srečna do smrti. Izberi si!“

„Storite z menoj, kar hočete, jaz nisem bila v šesti sobi.“

„Ajdi torej v črni gozd in bodi nema!“ je zaklicala starka in se dotaknila s šibo blede Maričke, ki je padla začarana na zemljo. —

Črni gozd je bil last nekega mogočnega kralja, ki je imel edinega sina, po imenu Milivoja. Kraljevič je bil strasten lovec. Neko jutro je stopil pred mater in rekel: „Ljuba mamica, danes se mi je sanjalo, da sem ustrelil krasno košuto. Naj delam, kar hočem, povsod vidim tisto košuto pred očmi. Prosi očeta, naj me pusti na lov.“

Mati je svarila Milivoja, ker se mu lahko na lovu

pripeti nesreča, a vse zastonj, Milivoj je prosil in prosil, dokler ni omehčal staršev. Dvajset izkušenih lovcev ga je spremljalo v črni gozd.

Bližal se je večer in obilo zverine je bilo postreljene, Milivoj pa ni našel bele košute, o kateri se mu je sanjalo. Jezdil je križem po gozdu in v svoji lovski ognjevitosti niti ni opazil, da se je oddaljil od svojih tovarišev. Prijezdi na majhno planoto, kjer je na sredi stalo nekoliko grmov. Zdi se mu, da se v njih nekaj belí, in takoj napne lok in si misli: „Čakaj, to bo tista košuta.“ Že meri, kar skoči izza grma prekrasna deva, pade pred Milivojem na kolena in dvigne proseče roke k njemu. Bila je Marička. Ko se je prebudila iz omedlevice, v katero jo je vrgla čarodejna babična šibica, je slišala lovski rog in konjski topot in se skrila za grmom.

„Kako si zašla sem, krasna deva?“ je vprašal Milivoj. Namesto odgovora pa je položila roko na usta in žalostno odkimala z glavo, češ, da ne more govoriti.

„Ti si nema? Oh, škoda!“ je zaklical Milivoj, ji pogledal v krasne oči ter jo vzdignil od zemlje. Vzel je rog in zatrobil lovcem na znamenje. Lovci so se polagoma zbirali od vseh strani: „Meni se zdi, da je naš kraljevič ujel gozdno vilo namesto košute“, je šepetal star lovec tovarišu. Kraljevič je videl, kako radovedno ogledujejo vsi Maričko, in je rekel: „Ta deva je kraljevska princezinja, ki jo je odnesel neki čarovnik. Na čudovit način mu je ušla in prišla sem. Gotovo me je višja moč priganjala na lov, kajti sirota bi bila tukaj gladu umrla.“ Kraljevič je vedel, kako bo učinkovala izmišljena pravljica na lovce, ki so poskakali s konj in ji izkazovali čast. S prijaznim nasmehom jih je ona zahvaljevala in si pridobila njihovo naklonjenost. Milivoj je ukazal, da morajo o devi molčati, dokler jim ne dovolí govoriti.

V šumu in hrupu so se vračali lovci v grad in opazili, da je odpeljal Milivoj Maričko v svojo sobo.

„No, ali si ujel tisto košuto, ki ti ni dala miru?“ je vprašal oče Milivoja.

„Seveda sem jo, oče, po večerji vam jo pokažem.“ Ko so jedli, je vzel Milivoj od najokusnejših jedi na zlat krožnik in nesel Marički. „Košuti nesem,“ je povedal materi.

„Čudna mora biti ta košuta“, je rekla kraljica. „Rada bi jo videla.“

Takoj jo pripeljem“, je odgovoril kraljevič in hitel v svojo sobo. Tukaj je našel Maričko s knjigo v roki in jo vprašal, če zna čitati. Marička je prikimala.

„In morebiti tudi pisati?“ Marička je zopet prikimala.

„Izvrstno; torej mi lahko napišeš, kdo si, kako se imenuješ in kaj se je s teboj zgodilo?“

Marička je napisala, kako se imenuje in da je iz te in te vasi, hči kmeta Luke, pet let od doma. Kje je ta čas bila, tega ne sme nikomur povedati. Če ji hoče kraljevič izkazati dobroto, naj jo pelje k njenim starišem.

„Ne, ne“, je rekel Milivoj in jo prijel za roko, „ti ne smeš več odtod; jaz te imam rad in te hočem vzeti za ženo.“

Marička je žalostno odkimala in zapisala: „Nesrečen boš!“

„Kako bi mogel biti s teboj nesrečen? Samo reci, da me imaš rada, potem greva k starišem, vse drugo bo moja skrb.“

Marička se ni dolgo branila. Podala je Milivoju roko in šla sta v dvorano. Stariši so ostrmeli, ko je sin namesto košute pripeljal tako krasno devo, še bolj pa so se začudili, ko je rekel, da bo ta deva njegova žena. Začetkoma starišem ni bilo po volji, toda nevestina

krasota in sinova prošnja jih je omehčala, in nato so slavili poroko tako slavnostno, kakor zahteva čast kraljevega rodu.

V ljubezni in sreči je živela Marička s svojim možem. Nekega dne pa pridejo poslanci, da se bliža sovražna vojska. Nastal je jok po gradu; Milivoj se je poslovil od starišev, poljubil zadnjikrat solzno lice svoje soproge in odjezdil na vrancu na čelu vojaštva.

V težkih dneh sta kralj in kraljica tolažila Maričko. Končno je prišla vest, da Milivojeva vojska zmaga in ravno tistega dne je porodila Marička čvrstega sinka. Bilo je veselje v vsem gradu, najbolj pa so se radovali stariši. Ponoči pa je prišel nad žene, ki so imele pri mladi materi bedeti, tak spanec, da so vse zadremale. Kar se razgrnejo zavese ob postelji in pred Maričko stoji prijazno lice babičino.

„O moja zlata babica“, je zaklicala Marička, ki je v tem hipu zopet dobila govor. „Kako sem vam hvaležna, da ste mi pripravili tako srečo! Pogledjte tega novorojenca!“

„Če hočeš oštati srečna, povej, kaj si videla v šesti sobi?“

„Babica, jaz nisem bila tam.“

„Povej, hudo bo s teboj.“

„Nisem bila tam.“

Nato je zgrabila babica dete in ga raztrgala, da je brizgnila kri po belih blazinah in po materinem licu. Uboga mati je zakričala in omahnila polmrtva na posteljo. Žene so se prebudile in našle zibelko prazno in vse krvavo okoli brezzavestne matere. Kriče so bežale h kraljici, ki si je pulila lase z glave, ko je videla ta grozni prizor. Maričke ni mogla vprašati, ker je bila zopet nema in še brez zavesti.

Kralj je tarnal in obžaloval, da je dovolil sinu ženitev z začarano žensko. Kraljiču so poslali poročilo, češ, najbolje bi bilo zloglasno mater sežgati. Milivoj pa je poslal glas, da jo imajo pustiti pri miru in z njo ravnati kakor prej. Za nekoliko tednov se je vrnil in objel jokajočo blede soprogo. Z ljubeznivimi besedami jo je tolažil, da bi ublažil njeno trpljenje. Staremu kralju to ni bilo po volji, toda Milivoj mu je odgovoril: „Ne hudujte se, oče, Marička tega ni kriva, ona je v oblasti hude moči, ki se maščuje nad njo. Če bi imela biti še drugokrat mati, jo bom čuval sam, da se ji nič zlega ne pripeti.“

A prišlo je drugače. Marička je bila drugokrat mati. Malo poprej pa je moral Milivoj zopet oditi na boj. S težkim srcem se je poslavljaj. Pred odhodom je prosil stariše, naj Marički nič žalega ne store, če bi bila z drugim otrokom zopet nesrečna. Marička je porodila zalega dečka. V mraku je ovladal strežnice spanec, kar se odgrne zavesa in pri postelji stoji babica. „Kako se imaš, Marička?“ vpraša prestrašeno mater.

„Slabo in dobro; zakaj ste mi napravili toliko bolečin, babica?“

„Povej, kaj si videla v šesti sobi, potem bo vse dobro.“

„Nisem bila tam.“

„Povej, hudo bo s teboj.“

„Nisem bila tam.“

Mati je že segala strahoma po svoj zaklad, kar ji ga babica iztrga in preden je mogla zakričati, je bila postelja s krvjo pobarvana. Strežnice so zagnale grozen krik in vik. Uboga Marička, ki jo je le strogo kraljevičevo povelje obvarovalo smrti na grmadi, je trpela največ. Milivoj je prijezdil domov in ni dal čutiti Marički

svoje žalosti, dasi ga je izguba otroka hudo bolela. Tolažil jo je in zagovarjal pred stariši.

Tretjikrat je bila Marička mati. Tedaj je ostal Milivoj doma in bedel sam pri ženi in otroku. Bil je zopet deček. Prišla je noč; nepremagljiva teža je začela Milivoju zapirati oči, nato pa se je prikazala babica.

„Kako se ti godi?“ je vprašala mater, ki je plašno skrivala otroka v naročju.

„Hudo je bilo, sedaj je zopet bolje; toda usmilite se, babica, pustite mi mojega otroka!“

„Povej, kaj si videla v šesti sobi?“

„Nisem bila tam; oh, usmilite se, to bo moja smrt.“

„Bo, bo, tvoja in tvojega otroka, če ne poveš, kaj si videla v šesti sobi.“

„Nisem bila tam.“

Babica je iztrgala iz naročja in gorka kri je pobrizgala materino lice. Milivoj se je prebudil in ko je videl, da je otrok izginil in da je Marička vsa krvava, je jadikoval in si obupno trgal lase z glave. Prihiteli so stariši, priteklo je ljudstvo in vsi so klicali: „Sežgite čarovnico, in če bo vsa dežela nesrečna.“ Oče in mati sta silila ubogega sina, naj ukaže Maričko sežgati, in če se ljudstvo upre. Dolgo ni mogel Milivoj privoliti, ko pa je videl, da se ljudstvo zares upira, je izrekel smrtno obsodbo.

Ko je uboga Marička slišala, da jo drugega dne sežgo, bi se bila rada poslovila od soproga, on pa ni hotel priti. Udano je pričakovala smrti, kajti nič je ni več na svetu veselilo, ko jo je ljubljeni soproga zapustil. Neizmerna množica ljudstva je stala že zgodaj ob grmadi. K poldnevu se je pripeljal črn voz s štirimi konji in na njem je sedela Marička črno oblečena. Ves dvor, kralj in kraljica so se pripeljali gledat. Pri grmadi so

jo dvignili z voza in jo hoteli položiti na grmado. Kar jo nekdo potrka na ramo in ko se ozre, zagleda babico za seboj: „Kako se imaš, Marička?“

„Kako me morete še vprašati?“

„Povej, kaj si videla v šesti sobi?“

„Nisem bila tam.“

„Povej, vse bo dobro, rešila boš sebe in mene.“

„Nisem bila tam.“

Babica je izginila, ne da bi jo kdo videl. Krvniki so priskočili in vlekli Maričko na grmado. Nekateri so godrnjali, večji del ljudstva pa je pomiloval mlado krasno gospo. Že so hoteli grmado prižgati, kar se začuje radosten krik: „Ne prižigajte, ne prižigajte, ona je nedoižna!“ Ljudstvo je odstopilo in kralj je zagledal četvero belih konj z zlato opravo okrašenih. Nad njimi je plapolala bela zastavica.

Začudeni so gledali vsi, kdo se pelje. Konji so se ustavili, prapor je omahnil in iz zlate kočije stopa prekrasna gospa visoke postave, nesoča v naročju otročiča v svilenih plenica. Za njo sta izskočila dva fantička v dragocenih oblekah. „Marička, Marička, stopi dol!“ je zaklicala gospa ob grmadi. Jedva je začula Marička babičin glas, ni občutila nobene slabosti, nobene bolečine več. Stopila je z grmade in ko je videla namesto babice gospo s tremi otroki, so jo radosti jedva nosile noge.

„Marička,“ je rekla gospa, „tukaj imaš svoje otroke! Jaz sem tista babica, jaz sem tisti kostenjak, ki si ga videla v šesti sobi. Nikdar bi me ne bila osvobodila, če bi bila odprla šesta vrata ali če bi bila priznala, da si me videla skoz ključavnico. Osrečila in rešila si mene, sebe in svoje otroke. Jaz sem edina hči mogočnega kralja; neki čarovnik me je hotel za ženo in me

je snubil v osebi bogatega princa, jaz pa sem ga od-
bila. Zato me je zaklel v grdo babico in vsako dva-
najsto uro izpremenil v kostenjaka. Kar me je moglo
osvoboditi, vse to si pretrpela. Hvaležna sem ti; bodi
srečna in ne pozabi stare babice.“ Nato je poljubila
Maričko in otroke na čelo in se odpeljala. Od gradu
pa je pridirjal Milivoj, pokleknil pred Maričko in jo pro-
sil odpuščenja.

„Rada odpuščam vsem“, je rekla Marička podavši
Milivoju roko, „ker niste mogli vedeti, da sem nedolžna.“

Milivoj je poljubil Maričko in otroke, ko so se
stiskali k materi. Ljudstvo je vriskalo, ko so se vračali
v grad. Tu je bilo novo presenečenje. Vse Maričkine
sobe so bile tako okrašene, kakor v babičinem gradu.
Šesta soba pa je bila vsa zlata in namesto rakve je
stala skrinja polna dragih kamenov, za katere bi si Ma-
rička lahko kupila petero kraljestev. Drugega dne je
poslal Milivoj po starega Luko in njegovo ženo. Pre-
srečni stariši so razdelili vse siromakom in se preselili
k hčeri, kjer so zadovoljno živeli in se često spomi-
njali stare babice.

Svetopolk.

Bil je ribič, ki je imel obilo otrok in je bil zelo ubog. Nekoč je šel zaran na lov. Dolgo je sedel z vodico v roki in ni ujel niti ribice. Kar zleti pred njim iz bližnjega trstja velikanski ptič. Takoj porine čoln k trstju, misleč, da najde gnezdo. Išče in išče in najde gnezdo polno jajc. Brez pomisleka vzame jajce za jajcem in je položi v čoln. Bilo jih je devet. Bil bi rad ujel še nekoliko rib, toda jajec je bil čoln poln, da je jedva stal v njem; obrnil se je torej domov. Otroci so stali na bregu in klicali mater, da peljejo oče večerjo. Kako pa so se čudili otroci z materjo, ko je jemal oče jajca namesto rib iz ladje. „Za Boga, kje si našel ta jajca?“ je vprašala ribičeva. Ribič ji je pripovedoval dogodek z velikanskim ptičem. Večerje ni bilo, jajca pa so položili na peč.

Drugega dne je ribič zgodaj vstal in se odpeljal na lov, da popravi, kar je včeraj zamudil. Na onem mesu pa vidi istega ptiča, ki se je zopet dvignil iz trstja in zletel v zrak. V gnezdu najde zopet devet jajec, ki jih naloži na čoln in se pelje domov. Ribičeva se je že jezila, da pobira mož ptičja jajca, rib pa ne lovi. Nevoljno je pometala jajca na peč, a čudo, nobeno se ni srlo.

Tretjega dne je odrinil ribič zopet na lov. Nehote

se je ustavil pri trstju, kjer je izletel ptič in zaklical: „Najdeš, a ne kvari, in srečen boš.“ Na znanem mestu je našel v gnezdu zopet devet jajc, ki jih je odpeljal domov. Tokrat pa ga je žena pozdravila! Če bi jih ne bil sam zanesel na peč, bi je bila v jezi vse zdrobila. Kaj naj stori, da jo spravi v dobro voljo? Obrnil se je še enkrat in se vrnil za nekaj časa s polnim čolnom rib. Sedaj je imel mir.

Prvi čas so hodili često gledat na peč, kmalu pa so pozabili na jajca.

Nekega dne je sedel ribič in popravljaj mrežo, ribičeva je imela opravila v kuhinji, otroci pa so se zunaj igrali. Kar počí nekaj na peči, kakor bi ustrelil, in preden je ribič skočil, da pogleda, kaj se je zgodilo, se spusti s peči ličen deček. Strahoma gleda ribič gosta, ki je pred njim vidoma rastel; kar počí drugič, tretjkrat in tako dvajsetinsedemkrat zaporedoma; po vsakem poku skoči s peči deček kakor kremen. Ribič je spenjal roke nad glavo, ko je ta truma skakala okoli njega in rastla kakor gobe. „To je vrazja sreča, kar mi je tisti ptič obljubil?“ je zastokal ubogi oče. „Če bi bil vedel, kaj je v teh jajcih, vsa bi bil pometal v vodo.“

„Nespametno bi bil naredil, očka!“ se je ogasil eden izmed najživahnejših, „mi ti vendar prinesemo sreče. Idi v mesto h kralju in mu reci, da pridemo k njemu, naj nam torej pošlje dovolj obleke in jedi in pripravi kako delo.“

Ribič se je oblekel in šel. Zunaj je stala prestrašena ribičevka z otroki; pokanje in praskanje v sovi ji ni dalo vstopiti. Ko ji je mož povedal o božjem blagoslovu, je malo zagodrnjala, vendar pa je šla gleda ne-
vabljenih sinov. Ribič pa jo je mahal proti mestu. Pri-

šedši v grad se je dal pri kralju oglasiti. „Česa želiš?“ je vprašal kralj.

„Milostivi kralj! Imam dvajsetinsedem sinov, ki me pošiljajo, da jim daste obleke in jedi in jim pripravite dela.“

„Zakaj pa sam ne skrbiš zanje?“

„Jaz imam razen teh še svojih lastnih pet in jim nimam dati kaj jesti.“ Povedal je kralju ves dogodek; kralj se je zelo čudil in ukazal, naj naložijo na voz dvajsetinsedem oblek in obilo jedi, ter zapeljejo v ribičevo kočo. Ribiču je naročil, naj nemudoma pošlje sinove k njemu.

Ko so se dečki oblekli in videli na mizi jedi iz kraljevske kuhinje, so poklicali ribičevo družino, naj z njimi jé. Pri mizi je ribič vprašal: „Kateri izmed vas je najmlajši?“

„Jaz“, se je oglasil najlepši in največji med njimi.

„Ti si me poslal h kralju!“

„Da, jaz sem te poslal.“

„Zato boste vsi najmlajšega ubogali“, je dodal ribič, kajti vidim, da ima on izmed vas vseh najhitrejši razum.“

Ta ukaz ni bil bratom všeč, toda iz sinovske poslušnosti so obljubili očetu, da bodo vedno najmlajšega ubogali. Nato so se ločili in odšli v kraljevski grad. Drugega dne jim je kralj pokazal velik travnik in jim naročil, naj ga pokose, seno posuše in denejo v navlje. Dečki so vzeli kose in šli. Če kosi dvajsetinsedem tako urnih koscev, je trava kmalu v plasteh in vsled tega je bil travnik do večera pokošen. Da bi jim ponoči kaka hudobna roka ne razmetala sena, je določil najmlajši enega čuvaja. Ta pa je spal in zaran je bilo seno po vsem travniku razmetano in poteptano, da so imeli

dela do večera, preden so ga zopet znosili na kupe. Zvečer je velel najmlajši štirim bratom, naj pazijo, kdo jim razmetuje seno. Pred polnočjo se je začelo čuvanjem dremati in zaran je bilo seno poteptano in razmetano. Vsi so se hudovali na hudobneža, ki jim pripravljala nepotrebnega dela, najmlajši pa se je jezil še bolj na zaspane paznike. Zvečer je poslal vse spat in je bedel sam. O polnoči se je prignala čreda črnih konj, ko je jela teptati seno in na kopitih raznašati po travniku. Preden je utegnil zbuditi brate, je pritekel k njemu slok majhen belček in izpregovoril s človeškim glasom: „Zdravo, Svetopolk, dolgo sem te pričakoval.“

„Kako mi daješ to ime? Kako me poznaš in kdo si!“

„Tvoje ime mi je dobro znano, kdo pa sem jaz, ti ne smem povedati. Če me hočeš ubogati, bom tvoj varuh.“

„Če mi boš dobro svetoval, bom rad ubogal.“

„Glej, tam skače dvajset in šest bujnih vrancev; jaz dvajsetisedmi med njimi sem belec, majhen in slok. Zbudi svoje brate in reci, naj si vzame vsak enega konja, ti pa si vzemi mene in se ne boj, da boš na slabem.“

Svetopolk je šel k bratom, jih zbudil in velel, naj si izbere vsak enega konja. Slokega belega ni maral nobeden in ostal je torej Svetopolku. Zaran so pograbljali seno, ki je bilo že suho, in se vrnil h kralju, konje pa so pustili pred mestom. Kralj jim je bogato plačal in jih poslal domov.

Za mestom so sedli na konje in jezdili k ribiču. Ribič se jih je izprva prestrašil, ko pa mu je vsak izsipal pest denarja, je bil zadovoljen. Ponoči je Svetopolk zaspal, bratje pa so se pokradli ven in se dogovorili,

da uidejo, ker se jim ni ljubilo poslušati povelja najmlajšega brata. Odjezdili so in preden je solnce izšlo, so bili za gorami daleč od koč. Ko je Svetopolk vstal, je mislil, da bratje zunaj sedlajo, toda belček je stal sam. „Kje so bratje?“ je vprašal belca.

„Ušli so ti, ljubi gospod, sedaj so že daleč. Pa nič ne de, najej se, potem jih dohitiva.“

Po zajutru se je Svetopolk poslovil od ribiča in odjezdil za brati. V nekem velikem gozdu so sedeli bratje na travi in obedovali ter se smejali, kaj neki je rekel brat, ko je vstal in našel samo svoje kljuse. Kar so konji zarezgetali in zdirjali tovarišu belcu nasproti, na katerem je sedel brat Svetopolk. Polni strahu so ga prosili odpuščenja in jezdili zopet složno dalje. Pri nekem drevesu so našli privezanega izstradanega hrt. „Naj gre eden in odveže tega psa“, je rekel Svetopolk.

„Kdo bi odveza! psa, pusti ga, kdo ve, zakaj je privezan?“

Svetopolk je skočil sam s konja in osvobodil hrt. „Kadar ti bo najhuje, spomni se mene“, je rekel hrt in izginil v gošči. Začudil se je Svetopolk, bratom pa ni rekel nič.

Jezdili so zopet dalje in zagledali za nogo privezanega orla s povešeno glavo in povešenimi perotnicami. „Naj gre eden in odveže orla, da ne pogine gladu.“

„Kaj nas briga ta drapež, odveži ga sam, če hočeš.“

Svetopolk je skočil in odvezal orla. „Kadar ti bo najhuje, spomni se mene“, je rekel orel in izginil. Začudil se je Svetopolk, bratom pa ni rekel nič. Prijezdili so za gozdom k ribniku; tukaj so videli velikanskega krapa, ki se je premetaval po blatu. Skočil je Svetopolk s konja, dvignil krapa in ga spustil v vodo. „Kadar ti

bo najhuje, spomni se mene“, je zašepetal krap in urno odplaval.

„Čudne živali“, si je mislil Svetopolk. Jezdili so dalje in prijezdili k velikemu mestu, kjer so slišali, da se kralj vojskuje. „Temu bo dvajsetin sedem junakov dobrodošla pomoč“, je rekel Svetopolk bratom, „pojdemo, oglasimo se pri njem.“ Bratom je bilo všeč in jezdili so za njim. Kralj jih je z veseljem sprejel v siužbo; Svetopolka, ki mu je najbolj ugajal, je povišal za častnika. Bratje so se jezili, a Svetopolku niso mogli nič očitati, ker so videli, da se nikakor ni ponujal za čast.

Drugega dne je v bitki zmagovalo krilo, kjer se je bojeval Svetopolk na svojem belcu. Drugo krilo, kjer so bili bratje, se je umikalo. Svetopolkovo krilo pa se je zagnalo s tako silo nad sovražnika, da je začel bežati in vojne je bilo konec. Hvaležni kralj je povišal Svetopolka za ministra, brate pa na Svetopolkovo prošnjo za častnike. Bratje pa so Svetopolku sedaj še bolj zavidali in čakali samo prilike, da se ga iznebijo.

Kralj je imel krasno zbirko slik, ki je bratje dotlej niso videli; Svetopolk je prosil kralja, naj jo pokaže. Med slikami je bila ena, ki je predstavljala devo kakor angel krasno. „Čegava podoba je?“ „To je hči mogočnega kralja, ki sem jo jaz snubil in ki je nenadoma izginila, da nihče ne ve kam, dasi sem obetal pol kraljestva tistemu, ki bi jo našel, a vsak se je vrnil brez uspeha.“

„Če bi je Svetopolk šel iskat, gotovo bi jo našel“ so rekli bratje potuhnjeno.

Kralj bi bil dal bogvekaj, če bi zvedel za nevesto, Svetopolka pa bi vendar preveč pogrešal. Svetopolk ni hotel, da bi ga bratje sramotili, in je rekel: „Milostivi

kralj! Naj je tvoja nevesta na koncu sveta, tukaj imaš mojo roko, da ti jo pripeljem.“

Preden se je podal na pot, se je posvetoval s svojim belcem, ki še ni bil nič debelejši, dasi je stal v kraljevskem hlevu in dobival od mize svojega gospoda. „Ljubi gospod“, je rekel belec, „veliko nalogo si prevzel, toda ne boj se, z mojo pomočjo jo dovršiš in tvoji brezbožni bratje ne uidejo kazni. Najprej pa si daj napraviti zlat čevljiček in ga vzemi s seboj.“ Svetopolk si je preskrbel zlat čevljič, dobil od kralja denar in odjezdil. Več dni sta jezdila križem čez gore in doline in se ustavila pri velikem nepreglednem jezeru. „Tukaj čakaj“, je rekel belec, „kraljična se bo vozila po jezeru in priplula k tebi. Reci, da si trgovec iz tuje dežele in da imaš raznovrstne dragocenosti, med njimi tudi zlat čevljič. Ona bo ga hotela imeti, ti pa jo zgrabi v naročje, sedi na me in jaz vaju odnesem.“

Svetopolk je sedel na breg, belec pa se je strani pasel. Kmalu je priplula ladjica po jezeru in krasna deva je skočila na breg, ki jo je Svetopolk takoj spoznal po sliki v kraljevski galeriji.

„Česa iščeš v tej puščavi? je vprašala ljubeznivo.“

„Trgovec sem iz tujine in potujem po svetu. Danes sem zablodil s svojim konjem in tukaj malo počivam.“

„Kaj pa imaš v culici?“

„Dragocenosti, krasna deva, med njimi neizmerno krasen zlat čevljiček.“

„Prosim, pokaži mi ga!“

„Lahko si ga pomeriš“ je rekel Svetopolk in podal čevljič kraljični. Ko si ga je obuvala, se je prikradel belec bliže in Svetopolk je prijel naglo kraljično okrog telesa in jo posadil nanj. Kraljični je bilo ljubo, da jo lepi trgovec odnaša, toda čarovnica, pri kateri je bila

zaprta, je zdivjala in pošiljala vse groze za njimi. Modri bliski so začeli križem treskati, drevje je padalo po tleh in grozne pošasti so jih preganjale od vseh strani. Svetopolk pa se ni bal, zaupal je svojemu varuhu in belček ga je nesel skozi vse zapreke. Šele daleč za začaranim gozdom so si privoščili počitka.

Medpotoma je razodel Svetopolk kraljični Vidi, kdo ga je poslal in kam jo pelje. Vida ni rekla nič, v srcu pa jo je težilo, kajti bivšega ženina ni posebno čislala, tembolj pa se ji je Svetopolk priljubil. Ko sta prijezdila do kraljevskega mesta, ju je sprejel kralj z veliko slavo in radostjo. Od tega dne je bil Svetopolk njegov najboljši prijatelj in sovladar.

Nekoč je vstopil kralj s Svetopolkom v Vidine sobe, v katerih je stanovala kot bodoča kraljica. Sedela je pri oknu in žalosno popevala. Kralj je prisedel in vprašal, kdaj naj pripravi gostijo.

„Jaz se ne morem poročiti, dokler nimam skrinjice s poročno obleko, ta pa je tristo milj dalje, nego sem bila jaz, shranjena pri neki čarovnici.“

Bolestno se je ozrl kralj na Svetopolka, kakor bi ga prosil pomoči, on pa je razumel pogled.

„Jaz pojdem po skrinjico“, je rekel, pristopivši k Vidi.

„Ne, ne, kralj, ne pošiljaj Svetopolka, on pogine!“ je prosila kraljična.

Kralj ni maral za nevarnosti, ki so grozile prijatelju, saj ga je hotel poplačati z zlatom in s slavo. Svetopolk pa je bil vesel, da lahko Vidi s čim postreže, in je hitel k svojemu belcu.

„Ako boš pameten in previden“, je rekel belec, „dovršiš lahko vse. Pripravi se urno na pot.“ Svetopolk se je poslovil in zapustil mesto še tistega dne. Dolgo

je jezdil, preden je prejezdil tristo milj. Končno se je belec ustavil blizu nekega črnega gradu in rekel Svetopolku : „Tukaj stanuje čarovnica, ki ima skrinjico. Idi in jo zahtevaj. Ona ti je ne bo hotela izročiti, dokler na treh konjih ne pojezdiš. Ti trije konji bodo njene hčere. Nič se ne boj in bodi previden. Kadar tretjega konja pripelješ k njej, boš videl, da ima v roki šibo, s katero te bo hotela udariti. Urno se izogni, vzemi ji šibo in jo švigni, potem zgrabi skrinjico in se pospeši k meni.“

Potolažen je šel Svetopolk v grad. Potrkal je in odprla mu je stara baba, ki je vprašala, kaj hoče. „Kraljična Vida, nevesta mojega kralja, ima tukaj skrinjico s poročno obleko in pošilja mene po njo“, je odgovoril Svetopolk.

„Resnica je, da ima tukaj skrinjico, toda jaz ti je prej ne izročim, dokler na treh konjih ne pojezdiš.“

„Prinesi skrinjico in pripelji konje.“ Kmalu je prinesla čarovnica lično skrinjico na dvorišče, potem pa je krevsala v hlev. Prvi konj je bil rjavec. Ko je Svetopolk sedel nanj, je jel grozno brsati in skušal strmoglaviti jezdeca; Svetopolk pa ga je dobro krotil in se ni dal vreči niti tedaj, ko je letel z njim iz gradu in kakor stekel besnel po polju. Nenadoma pa rjavec pod njim izgine in leti v zajčji podobi preko ogonov. „Ko bi imel sedaj hrta!“ je vzdihnil jezdec; jedva pa je izrekel besedo, se žene za begunom hrt kakor veter, zgrabi ga za hrbet, steče nazaj in ga položi Svetopolku k nogam : „To imaš zato, ker si me v gozdu odvezal.“ Svetopolk je zgrabil pretkanega rjavca za uhlje in ga nesel čarovnici, ki je vsa srdita pripeljala rdečka. Rdečko je delal še huje; ko je dirjal z jezdecem po polju, je hipoma pod njim izginil in se vzdignil v podobi čaplje v zrak.

Svetopolk se je spomnil orla; v istem hipu pa se podi jata orlov za čapljo in največji izmed njih jo zgrabi v kremplje in prinese Svetopolku: „To imaš zato, ker si me v gozdu odvezal.“ Baba bi bila lahko jeze počila, ko ji je Svetopolk vrgel čapljo pod noge. Pripelje mu vranca; ta je bil najhujši. Letel je iz gradu, divjal in sopel, brsal in kopal, da so grude na tri sežnje letale, nazadnje pa je skočil v bližnji ribnik. Svetopolk se je spomnil krapa; v kratkem času je priplul krap in vrgel na breg v ribo izpremenjenega vranca, rekoč: „To imaš zato, ker me nisi pustil v blatu.“

Babi so se iskrile oči. „Pusti ribo in vzemi si skrinjico!“ Svetopolk pa je zagledal šibo, ki jo je čarovnica skrivala. Ko se pripogne po skrinjico, ga hoče baba švigniti, on pa se hitro izogne, iztrga ji šibo in jo pošteno naklesti. Baba je okamenela; Svetopolk pa je šibo shranil, vzel skrinjico in bežal k belčku, ki je že čakal pri vratih in ga veselo pozdravljal. Srečno sta dospela domov.

„Ljubi Svetko!“ je rekla Vida, ko ji je dajal skrinjico, „kaj bom s skrinjico, ko nimam ključa k njej?“

„In kje je ta ključ?“ je vprašal kralj, vsled nove zapreke ves nevoljen.

„Ta ključ je še tristo milj dalje v nekem gradu.“ Kralj se je bal prositi Svetopolka, on pa se je sam ponudil, da pojde po ključ. Zopet se je posvetoval z belcem.

„Ljubi gospod, pripravi se, šibe pa ne pozabi doma.“

D drugega dne je odjezdil po ključ. Pri nekem gradu se je belec ustavil. „Pri vratiš zagledaš štiri speče leve. Udari vsakega s šibo čez oči; oni okame-
ne, potem idi v grad. Sredi dvorišča najdeš še enega

leva, ki je močnejši nego prvi štirje skupaj, in ta ima ključ v gobcu. Približaj se mu počasi in ga udari s šibo čez oči. Kadar okameni, vzemi ključ iz gobca in pridi k meni. Toda pozor, da se nobeden ne vzbudi, inace je po tebi.“

Svetopolk je prišel k vratom in na mah so okamenili štirje grozoviti levi. Velikemu levu na dvorišču je gledal ključ iz žrela. Svetopolk se mu je tiho približal in ga naglo udaril čez oči. Lev je okamenel in ključ mu je padel iz gobca. Svetopolk ga je pobral in hitel k belcu. V strašnem viharju je dirjal med bliski in strelami do čarovne meje in prijezdil za nekoliko dni domov. Vida je vzela ključ in velela Svetopolku, naj gre s kraljem za njo. Odprla je skrinjico, namesto obleke pa je potegnila iz nje širok meč. „Poklekni ta sedaj“, je rekla prestrašenima možema, „obema odsekam glavi; kateri je plemenitega srca, tisti zopet oživi in tega si vzamem.“

Svetopolk je takoj pokleknil, kralj pa se je obotavljal. A čudo! Svetopolk je oživel, kralj pa je ostal mrtev. Vida je nato proglasila Svetopolka za svojega soproga in novega kralja. V vsej deželi je bilo samo dvajsetinšest src, ki se niso radovala, in to so bili Svetopolkovi bratje. Neizmerna zavist se jih je lotila in prisegali so si, da ne bodo mirovali, dokler ne pogubijo brata. Šli so k neki čarodejni babi in ji obetali mnogo denarja, če jim hoče pomagati, in baba jim je obljubila svojo pomoč.

Nekega večera so se vrnili lovci na videz žalostni v grad. Svetopolka ni bilo med njimi. „Izgubil se je“, pravili so brezbožni bratje kraljici, „ves dan smo ga iskali, a niti sledu nismo mogli najti.“ Po vsem gradu je nastal jok in stok. A bratje so se zaračunili;

mislili so, da bo izročila kraljica njim del oblasti, ona pa jih je sovražila.

Kraljičini poslanci so se vračali z vseh strani, pa nobeden ni mogel nič veselega povedati. Nekoč je prišla Vida na dvorišče in videla belca, ki so ga Svetopolkovi bratje izganjali iz gradu, češ, da stoji samo na sramoto v hlevu. Kraljica je oštela surove brate in velela hlapcem, naj peljejo belca nazaj v hlev. Prinesla mu je v jasli sladkih jedi, konj pa ni jedel. Žalostno se je ozrl na Vido in pravil: „Hvala, moja gospa, da me nisi pustila izgnati. Dolgo sem čakal, ti pa si name v svoji žalosti pozabila. Mnogo ti imam povedati. Jezdiva po gospoda!“

„Kaj praviš? Ponj naj jezdiva? Ali veš, kje je? O, pojdi in ponesi me k njemu!“

„Pomiri se in počakaj do noči. Kadar se zmrači, ukaži služabnicam, da ne smejo nikomur povedati, da nisi doma, potem pa pridi.“ Vida se je pripravila in prepovedala služabnicam govoriti, da je ni doma; v mraku je peljala belca iz hleva, sedla nanj in zdirjala v temno noč. Proti jutru se je belec ustavil pri nekem gozdu in rekel: „Kar te v gozdu najprej razveseli, to si vzemi. Potem te zanesem k studencu, kjer si tisto stvar trikrat pokropiš. Ne boj se nobene pošasti in ne oziraj se. Potem pridi k meni.“

Vida je vstopila v gozd in počivala pod drevesom. Kar zasliši nad seboj žalostno, a vendar krasno pesem; bilo bi je, kakor bi slišala sladki Svetopolkov glas. Razveseljena se ozira po pevcu in zagleda krotkega slavca, ki se je dal ujeti in je zobal iz Vidinih rok. Spomnivši se belčevega naročila ga je vzela s seboj in jezdila k studencu.

Jezdila je do pozne noči, kar se je belec ustavil.

Vida je šla kakih sto korakov in prišla k malemu studentu. Bilo je jasno, kakor po dnevu; ko pa seže v vodo in slavca prvič pokropi, se jame bliskati in grmeti; ona pa seže pogumno drugič v vodo, kar se za-reži iz vode grozno zmajevo žrelo in bljuva ogenj. Brez strahu seže Vida tretjič po vodo in pokropi slavca. Naglo se zjasni, slavec izgine in pred njo stoji Svetopolk. Skoro bi bila zakričala radosti, toda spomnila se je belčevih besed, položila na usta prst, prijela Svetopolka za roko in hitela molče h konju. V desno in levo so ju preganjale grde pošasti, srečna soproga pa sedeta na konja in se vrneta drugega dne srečno v svoje kraljestvo.

Brezbožni bratje so zvedeli medtem, da je odjezdila kraljica Svetopolka iskat. Dobro vedoč, kaj bo, so ubežali iz gradu. Svetopolk pa se je spustil za njimi na belcu s šibo in jih dohitel na nekem travniku, kjer so sedeli trudni okoli ognja. Trikrat jih je objezdil in udaril vsakega s šibo in v tistem trenutku je sedelo tam dvajset in šest kamenitih kipov. Čarodejno šibo je vrgel v ogenj in iz ognja je vzrastla visoka skala in pokrila nehvaležne brate.

Ko se je vračal v prestolno mesto, mu je rekel belec: „Ljubi Svetopolk, stori sedaj, kar te bom prosil. Odslej me ne boš več potreboval, vzemi tedaj svoj meč in mi za vse dobrote, ki sem ti jih izkazal, odsekaj glavo.“

„Kako me moreš kaj takega prositi?“

„Če mi tega ne storiš, se bom zopet mučil petsto let, preden najdem novega rešitelja.“

S težkim srcem je potegnil Svetopolk svoj meč in mu odsekal glavo. Iz mrtvega trupla je izletel bel golobček, trikrat zatleskal nad Svetopolkom s krili in

izginil v oblakih. Žalosten je korakal domov. Obraz se mu je pa razjznil, ko ga je sprejela kraljica z navdušenim ljudstvom. Vladal je dolga leta modro in pravično in ko je kot star dedek zibal vnuke na kolenih, jim je najrajši pripovedoval o odkritosrčnem belcu.

NA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000393706

Pregled.

1. Povodna vila	3
2. Pepelka	21
3. O treh bratih	34
4. O Solnčniku, Mesečniku in Vetrniku	42
5. O Marički	54
6. Svetopolk	71

Seznamek knjig, ki jih je izdal „Sokol“ v Mariboru :

1. Pavel Poljanec: **Kratka zgodovina slovenskega naroda**,
2. izdaja 1912.
- *2. Janko Osojnik: **Šaljivec iz Podravja**, 1910.
- *3. Janko Osojnik: **Ribičev Jurka**, 1911.
4. Dr. Ljudevit Pivko: **Telovadne igre I.**, 1911.
5. Pavel Poljanec: **Črtice iz slov. polit. dela**, 1912.
6. **Načela Karla Havlíčka Borovskega**, najslavnejšega češkega
časnikarja, 1912.
7. Božena Němcová: **Češke pravljice I.**, 1912.
8. Dr. Ljudevit Pivko: **Telovadne igre II.**, 1913.
9. Božena Němcová: **Češke pravljice II.**, 1920.

Knjigi *2 in *3 sta razprodani. Ostale knjige se dobivajo v knjigarnah ali pri „Sokolu“ v Mariboru, strokovne telovadne knjige tudi pri „Sokolskem Savezu SHS“ v Ljubljani.

